

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ*

Shia in India and the Place of Shiites in Iran-India Relations

Göktuğ ÇALIŞKAN**
Mehmet Seyfettin EROL***

Öz

Hindistan Müslümanların en fazla yaşadığı yerlerin başında gelmektedir. Bununla beraber son yıllarda dünyada Şiilerin en çok bulunduğu ikinci ülke olmuştur. Hindistan Şiileri ülkede neredeyse her alanda etkindir. Siyaset, sanat, müzik gibi birçok sektörde Şiiler de bulunmaktadır. Ayrıca birçok alt mezhebe ve cemaate ayrılan Şiiler, İran tarafından desteklenmekle birlikte Hindistan Hükümeti tarafından da eskiden olan durumun aksine Şiilere iyi gözle bakılmaya başlanmıştır. Bu makalenin amacı Hindistan Şiiliğinin ve Şiilerinin tarihi geçmişini, sosyal hayatta neler yaptıklarını, hükümetle ilişkilerini, Tahran'ın Hindistan Şiilerine yönelik desteğini ve İran-Hindistan ilişkilerinde nasıl bir yerde olduklarını incelemektir.

Anahtar Kelimeler: İran, Hindistan, Şiilik, Hindistan Şiileri, İran-Hindistan ilişkileri.

Abstract

India is one of places where Muslims live most. India has been the second most Shiite place in world. Shiites are active in almost every field in India. There are Shiites in many sectors like politics, art, music. Shiism, which was divided into many communities, is supported by Iran, and it's begun to be looked at by Indian government. This essay examines history of India's Shi'ism and Shiites, what they are doing in social life, their relations with government, Tehran's support for Shiites in India and how they are in Iran-India relations.

Keywords: Iran, India, Shiism, India Shiites, Iran-India Relations.

* **Makale Geliş Tarihi:** 10.04.2019 **Yayına Kabul Tarihi:** 07.12.2020.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, e-posta: goktug.caliskan@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2189-755.

*** Prof. Dr., Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Başkanı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi, e-posta: mserol@gmail.com, ORCID: ORCID: 0000-0001-8358-7326.

GİRİŞ

Şiilik, Hindistan'a İslamiyet'in doğuşundan 300 yüzyıl kadar sonra gelmiştir. Geldiğinde de çok çabuk yayılmamış olup; yayılıp gelişmesi birkaç yüzyılı bulmuştur. Şiilerin Deccan şehrine gelmesiyle başlayan Şiiliğin Hindistan süreci Bahmani Sultanlığı, Adil Şah Hanedanlığı, Kutb Şah Hanedanlığı ve Nizam Şah Hanedanlığı ile devam etmiştir. Böylece Şiilik, Hindistan'ın geneline yayılarak etkisini artırmıştır.¹

Bin yılı aşkın bir geçmişi bulunan Hint Şiiliği, yüzyıllar geçtikçe sayı ve yayılış bakımından hep artış göstermiş ve böylelikle Hindistan'ın geneline dağılmış bir Şii nüfusunun oluşmasını sağlamıştır. Günümüzde Hint Şiilerinin nüfusunun 30-50 milyon arasında olduğu söylenmekte olup; net bir sayı verilememektedir. Nüfusun kesin olmamasının en büyük nedeni olarak Hindistan'ın laiklik anlayışı gereği dini ayrımcılık yapılmaması gösterilmektedir.

Şiiler, geçmişten bu yana süregelen bazı örgütler, medreseler, tarikatlar, alt mezhepler, vakıflar ve çeşitli gruplar vasıtasıyla Hindistan'da etkinlik sağlamaya başlamıştır. Geçmiş yıllarda her ne kadar Hindistan hükümetleri tarafından olumsuz uygulamalara maruz kalmış olsalar da günümüzde bu durum, İran'la olan ilişkilerin iyileşme yolunda olmasından dolayı düzelmeye başlamıştır. Hatta Hindistan birçok örgüte, derneğe, partiye ve bunların alt kuruluşlarına, kanallarına, yayınlarına son yıllarda izin vermeye başlamıştır. Dolayısıyla bu durum, Hindistan'ın İran'la iyi ilişkiler içinde olmak istediğinin bir göstergesidir.

Aynı zamanda Tahran da bu kuruluş ve örgütlere çeşitli şekillerde destek sağlamakta ve Hindistan'a yönelik politikasını Şiilik temelinde uygulamaktadır. Bu bağlamda Şiiliği kullanarak nüfuzunu Hindistan'a da yaymak istemektedir.

¹ Muhammed Rıza İravani vd. "A Study of Social and Cultural in the Asna Ashari Shias", *Technical Journal of Engineering and Applied Sciences (TJEAS)*, 4(3), 2014, s. 156-164.

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

Makalede genel olarak Hindistan'da bulunan Şii alt mezheplerinden etkili olanlar ve faaliyet alanı diğerlerinden geniş durumda bulunanlar anlatılacaktır. Buradan hareketle Hindistan Şiiilerinin tarihi arka planına değinilerek Şiiilerin toplumsal ve siyasal alandaki varlığı, Tahran'ın Hindistan Şiiilerine bakışı ve desteği okuyucuya aktarılacaktır. Buradan hareketle de İran-Hindistan ilişkilerinde Şiiilerin yeri anlatılacaktır.

Şİİ ALT MEZHEPLERİ VE FAALİYETLERİ

İslamiyet'in ilk dönemlerinde ve Hz. Muhammed'in ölümünden sonra vuku bulan bazı hadiselerden sonra, Müslümanlar entelektüel ve teorik konularla ilgili anlaşmazlıklar yaşamaya başlamıştır. Bununla birlikte Sünniler ile Şiiiler birbirinden ayrılmış ve iki mezhep de alt dallara bölünmüştür.² Bu alt mezheplerden bazıları Hindistan'da da bulunmaktadır: On İki İmamcılar, İsmaililer, Davudi Buhracılar, Hocacılar, Caferiler, El Kısacılar...

ON İKİ İMAM ŞİİLERİ

On İki İmam Şiiileri, Hz. Ali'den başlayarak Hz. Mehdi'ye kadar gelen ve on iki tane imamdan oluşan bir düşünce sistemini kabul ederler.³ Onlara göre, Hz. Muhammed'den sonraki halifelik hakkı Ali'ye aittir. On İki İmamcılar açısından Hz. Ali, ilahi şekilde tasdik edilmiş ilk imamdır.⁴

On İki İmamcılar son imam Muhammed'in çocukken kaybolup bugün kayıp halde olduğunu ve ileride Mehdi olarak tekrar dünyaya geleceğini kabul ederler.⁵ Fıkıh usulü olarak kıyas yerine akli kabul eden On İki İmamcılar, Sünnilerin halife olarak kabul ettikleri Ebu Bekir, Ömer

2 Martine Gozlan, "Sunnites, Chiites, Pourquoi Ils S'entretuent", Editions du Seuil, 2008, s.86-87.

3 From Early Beginnings to Modern-Day Shia, *Fanack.com*, <https://fanack.com/religions/shia-islam/>, (Erişim Tarihi: 30.04.2018).

4 "İsnâaşeriyye", *Dünya Dinleri*, https://www.dunyadinleri.com/tr-TR/dunya-dinleri/siilik-veya-si-mezhepleri/oku_isn-aseriyye-onikicilik-on-iki-imamcilik, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

5 "Islam in Iran", *Iranica Online*, www.iranicaonline.org/articles/islam-in-iran-vii-the-concept-of-mahdi-in-twelve-shiism, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

ve Osman yoluyla gelen hadisleri kabul etmez ve onlara uymazlar. Ayrıca Hz. Muhammed ve kızı Fatma'yla birlikte güvenilir kabul ettikleri 12 imamın masum ve yanılmaz olduklarını düşünerek sadece onların söz ve örneğini kabul etmektedirler.⁶

On İki İmam Şiileri, Hindistan'da ilk olarak Bjiapur'a yerleşmeye başlamıştır. Safevi Devleti döneminde On İki İmamcılık, Hindistan ve Bahreyn'e yayılmıştır. On İki İmam Şiilerinden olan Suriye, Irak, Bahreyn ve Hindistan Şiilerinin büyük bir kısmı Humeyni tarafından ortaya atılan Velayet-i Fakih düşüncesiyle ilgili tereddüt içindedirler.⁷

Hindistan'da yaşayan Şiilerin ekseriyeti, On İki İmamcı olsa da nüfuslarına dair net bir sayı verilememektedir. Ancak On İki İmam Şiilerinin Hindistan'ın her yerine dağılmış durumda oldukları düşünülmektedir.

İSMAİLİLER

Hz. Muhammed'den sonraki üçüncü ve dördüncü yüzyıllarda Hindistan'a büyük oranda yayılan İsmaililer,⁸ İsmail'in altıncı İmam'ın oğlu olduğuna ve onun yedinci Şii İmam olduğuna inanmışlardır.⁹ Bu nedenle asıl Şiilikten uzaklaşıp kendi sistemlerini kurmuşlar ve Cafer bin Sadık'tan sonra imam olan Musa'ya karşı çıkarak muhalif olmuşlardır.¹⁰

Şiilik ile tasavvufu birleştiren İsmaililik, İslam ülkelerinde "gizli imamlık" adı verilen inancı geliştirmiştir.¹¹ Bu inanca göre imam nesnelleşmiş, insan biçimine girmiş Tanrı'dır ve ona karşı çıkmak,

6 "Who Are the 12 Imams of Twelver Shia Islam?", *World Atlas*, <https://www.worldatlas.com/articles/who-are-the-twelve-imams-of-twelver-shia-islam.html>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

7 Ethem Ruhi Fiğlalı, "İsnaaşeriyye", *TDV İslam Ansiklopedisi*, 2001, <https://islamansiklopedisi.org.tr/isnaaşeriyye>, (Erişim Tarihi: 12.06.2020), s. 152.

8 John Norman Hollister, "The Shi'a of India", *Luzac Company*, London 1953, s. 197.

9 Aynı yer.

10 Baha Okar, "İsmaililer ve Hasan Sabbah: Köken Miras: İslam'da Muhalefetin Toplumsal Temelleri", *Bilim ve Gelecek Dergisi*, 86, <https://www.cafrande.org/ismaililer-ve-hasan-sabbah-koken-ve-miras-islamda-muhalefetin-toplumsal-temelleri/>, (Erişim Tarihi: 02.09.2018).

11 Laurence Louer, "Sunnites et Chiites Histoire Politique d'une Discorde", Edition du Seuil, 2017, s.102.

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

doğrudan doğruya Tanrı'ya karşı çıkmaktır.¹² İsmaililer, cemaathane adını verdikleri yerde kadın-erkek bir arada ibadet etmektedirler. Ayrıca İsmaililik inancının Muhammediye, Tahrimiye, Meymuyiye gibi farklı kolları da vardır.

Hindistan'da yaşayan Şiiilerin büyük çoğunluğunu İşnaaşeriye ve İsmaililer oluşturmaktadır. İşnaaşeriye'den olanların sayısı daha fazla olmakla beraber İsmaililer de kendilerine has kurumsal yapıları ve inançlarıyla dikkat çekmektedir.

Günümüzde Hindistan'da İsmaililerin imamı olan Prens 4. Karim Ağa Han, sadece Hindistan'daki İsmaililer değil; bütün dünyadaki İsmaili Şiiiler tarafından 49. imam olarak tanınmaktadır. Ağa Han, büyük babasının ve sefinin modernizasyon politikalarını sürdürmüş ve önemli ölçüde genişletmiştir. Aynı zamanda Hindistan'da da saygın bir topluluk olan İsmaililerin televizyon kanalları, internet radyosu ve bölgesel nitelikte vakıf ve dernekleri de bulunmaktadır. İsmaililer, Hindistan'ın Haydarabad, Bombay, Surat, Pencab ve Lucknow şehirlerinde yoğunluktadırlar.

DAVUDİ BUHRA ŞİİLERİ

Dini lideri Hindistan'da yaşayan ve yaklaşık 1 milyon takipçisi bulunan Davudi Buhra Cemaati, İsmaililik mezhebinin bir kolu olarak bilinmekte¹³ ve Hindistan'daki en büyük Şii mezhebinin teşkil etmektedir. Davudi Buhracılar kendilerini Tayyibi İsmaili Şiiileri olarak tanımlasalar¹⁴ da sohbetler sırasında kendileri hakkında "kabile" terimini kullanırlar. Bu Şiiiler, ilk altı Şii İmamı kabul ederler; ancak İmam El-Sadık'ın en büyük oğlu İsmail'in bir sonraki imam olması gerektiğine inanmaktadırlar.¹⁵

12 Louer, a.g.e., s.102.

13 Abdulkadir Aksöz, "Davudi Buhra Cemaati", *Mecra*, <https://www.gzt.com/mecra/davudi-buhra-cemaati-3435120>, (Erişim Tarihi: 20.11.2018).

14 Aynı yer

15 What is the Difference between Shia and Bohra People?, *Stack Exchange*, <https://islam.stackexchange.com/questions/8535/what-is-the-difference-between-shia-and-bohra-people>, (Erişim Tarihi: 05.05.2018).

Kendilerini eskiden Mısır'da hüküm süren Fatımilerin devamı olarak gören Davudilerin günümüzdeki liderliğini Mufaddal Saifuddin yürütmektedir.¹⁶ Saifuddin'den önceki lider olan Syedna Muhammed Burhaneddin, 2014 yılında 102 yaşında vefat etmiştir. Hatta onun ölümü münasebetiyle toplanan büyük kalabalıkta oluşan izdihamda 18 kişi hayatını kaybetmiştir.¹⁷

Davudiler dindarlık ile modernliği bir araya getirerek yaşadıkları şehirlerin gelişimine ve refahına katkı sağladıkları için ilgi görmektedirler. Bu yüzden Davudi Buhracılar, Hindistan'da "ülkenin refahına katkıda bulunan çalışkan, barışsever, yardımsever ve sadık vatandaşlar"¹⁸ olarak görülmektedirler.

Örneğin Davudi Buhra Cemaati'nin 2018 Kербela ve Aşure Günü etkinliğine katılan Hindistan Başbakanı Narendra Modi, cemaat lideri Saifuddin tarafından ağırlandı. Modi, Davudilere yaptığı hitapta, onları Hindistan'ın omurgası olarak gördüğünü söylemiştir.¹⁹

HOCACILAR

Hocacılar, genel olarak Şiilerden farklılık arz etseler de inanış ve değerler bakımından On İki İmam Şiiliğine yakındırlar. Ayetullah Ali es-Sistani ve İran'daki diğer Marja Şiileriyle dini ve entelektüel ilişkileri vardır. Bu Şiilerin büyük bir kısmı Bombay'daki Al-i İman Vakfı çerçevesinde dini faaliyetler

16 Abdulkadir Aksöz, "Davudi Buhra Cemaati", *Mecra*, <https://www.gzt.com/mecra/davudi-buhra-cemaati-3435120>, (Erişim Tarihi: 20.11.2018).

17 "Hindistan'da izdiham: 18 Ölü", *Islah Haber*, <https://www.islahhaber.net/54312-26229.html>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

18 Abdulkadir Aksöz, "Davudi Buhra Cemaati", *Mecra*, <https://www.gzt.com/mecra/davudi-buhra-cemaati-3435120>, (Erişim Tarihi: 20.11.2018).

19 "PM Narendra Modi's 'Sabka Saath' Push at Saifee Mosque in Indore, Says We Believe in Taking Everyone Along", *Times Now News*, <https://www.timesnownews.com/india/article/narendra-modi-ashara-mubarak-indore-madhy-pradesh-dawoodi-bohra-syedna-mufaddal-saifuddin-sumitra-mahajan-vishvas-sarang-kantilal-bhuria-shivraj/284496>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018); "PM Shri Narendra Modi Met Syedna Mufaddal Saifuddin during Ashara Sermons in Indore", *Youtube*, Gallinews, <https://www.youtube.com/watch?v=W93wy4r-HZ8>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

yürütmeleriyle ünlenmişlerdir. Hocacıların çoğu Haydarabad, Gujarat, Maharashtra ve Rajasthan şehirlerinde yaşamaktadır.²⁰

Hindistan'da dönüştürülmüş Müslüman olarak bilinen Hocacılar, aynı zamanda Pakistan'da da etkinlik göstermektedirler. Hatta Pakistan'ın kurucusu Muhammed Ali Jinnah bir Hocacıdır.²¹ Bunlara ek olarak Hocacıların Mumbai ve Gujarat arasındaki ticari işlerde etkili bir tekeli vardır. Günümüzde siyasi ve dini faaliyetlerle beraber üç uluslararası dernekleri bulunmaktadır: Global Association, Afrika Derneği ve Gujarat Derneği.

BEŞİNCİ MEZHEP ŞİİLERİ

Kendilerine Beşinci Mezhep diyen söz konusu tarikat, entelektüel ve inançla ilgili eğilimlerine göre kendilerini tüm Müslüman mezhepler arasında gerçek bir mezhep olarak görmektedir ve Raşidun halifelerine inanmaktadır. Hz. Ali'yi dördüncü halife olarak kabul eden Beşinci Mezhep takipçileri, temel düşünceleri açısından bakıldığında İmamlık, bir kalem-bilge teorisi yerine bir siyasi teori olarak görülmektedir. Coğrafi olarak ise Beşinci Mezhep takipçileri Gujarat, Bombay ve Maskat'ta yerleşmiştir.

CAFERİ ŞİİLERİ

Caferilik, genel anlamda bir fıkıh ekolü sayılmaktadır. Şiilerin çoğunluğunun da inandığı bir ekoldür. Günümüzde Şii Müslümanların yüzde 80'i On İki İmamcılığın Caferi fikhını takip etmektedirler ve bu yüzden İsnaaşeriye mezhebiyle Caferilik neredeyse aynı anlamda adlandırılmaktadır.²²

20 "La Communauté Khoja Shia Isna Asheri", *Shia 974*, <https://shia974.fr/texte/La-communaute-KHOJA-SHIA-ISNA-ASHERI.htm>, (Erişim Tarihi: 26.10.2018).

21 "Khoja in India", *Joshua Project*, https://joshuaproject.net/people_groups/17177/IN, (Erişim Tarihi: 05.05.2018).

22 "Caferilik Nedir?", *Timetürk*, <https://www.timeturk.com/caferilik-nedir/haber-778206>, (Erişim Tarihi: 02.09.2018).

Caferilik fıkıh ekolü aynı zamanda Şiiliğin en büyük mezhebi olan İmamiye olarak da bilinmektedir.²³

Hız. Muhammed'in ölümünden sonraki halifenin Hız. Ali olması gerektiğine inanan Caferilere göre, Hız. Muhammed'den sonra 12 imam gelmiştir.²⁴ Son imamın ortadan kaybolduğunu düşünen Caferiler, bu imamın kıyametin yaklaştığı zamanlarda ortaya çıkacağına inanmaktadırlar. O çıkıncaya kadar bir Şii alimi onun adına hüküm vermekte ve bu alimin içtihatları da bağlayıcı olmaktadır.²⁵ Ayrıca Caferiler, imamların emirlerine uymanın gerekli olmadığına inanırlar. Onlar, bilgi kapısının kapandığına inandıkları için "taklidi" reddederler. Caferi Şiileri sadece Pirlerinin taklidini kabul ederler.

Caferilik, İsnaaşeriye ile hemen hemen aynı anlamda kullanıldığından ve Hindistan'da en çok üyesi bulunan mezhebin İsnaaşeriye olmasından hareketle, Hindistan'daki Şiilerin içindeki Caferi oranının yüksek olduğu söylenebilir. Zira Caferilik, On İki İmamcılarının fıkıh olarak inandıkları mezhep olduğu için Hindistan'daki On İki İmamcılarının da büyük çoğunluğunun inandığı fıkhi mezheptir. Fıkhi bir mezhep olduğundan ve On İki İmam Şiilerinin kabul ettiği bir ekol olduğundan dolayı Hindistan'da bunlarla ilgili herhangi bir sayı, yaşadıkları yerlerin bilgisi, kurdukları örgüt, dernek ve vakıflar tam olarak bilinmemektedir.

EL-KISA ŞİİLERİ

El-Kısa Şiileri, On İki İmam Şiilerinin inançlarını reddetmekte ve biraz Vahhabiliğe kayan bir inanç sistemini benimsemektedirler. Ancak sayıları çok fazla değildir.

23 "İmâmiyye Fırkası", *Ehli Sünnet Büyükleri*, www.ehlisunnetbuyukleri.com/İslam-Tarihi-Ansiklopedisi/Deıay/İMAMIYYE-FIRKASI/424, (Erişim Tarihi: 20.11.2018).

24 Afzal Sumar, "The Formation of the Jafari Shi'a Islamic School of Law from its Inception to the Occultation", *Al-Islam.org*, <https://www.al-islam.org/articles/formation-jafari-shia-islamic-school-law-its-inception-occultation-afzal-sumar>, (Erişim Tarihi: 05.05.2018).

25 "Caferiler Kimlerdir", *İnternet Haber*, www.internethaber.com/caferiler-kimlerdir-alevilikten-farki-ne-caferi-mezhebi-lideri-kimdir-1904848h.htm, (Erişim Tarihi: 02.09.2018).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

Hindistan'da bu Şii mezheplerin dışında çok sayıda Şii alt mezhep bulunmaktadır: Sabaiye, Kamiliye, Mughairiye, Bananiye, Janaliye, Mansuriye, Hatabiye, Gurabiye, Haltuba, Akmiye, Zaferiye, Abaziye, Nibithasiye, Memuniye, Halifiye, Şamitiye, Burkhiye, Jansibye, Halagiye ve Süleymaniye. Bu alt mezheplerin takipçi sayısı az olup çok yaygın değildir.

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ

Şii düşünce, Hindistan'da ilk olarak İslam'ın ortaya çıkmasından sonraki ilk yüzyıllarda Sünnilerle ayrılan bazı Şii önderleri sayesinde var olmaya başlamıştır. Bu konuda Safarid, Ziyarid ve Buyid hanedanları dahil olmak üzere İran'ın Şii hükümetlerinin de entelektüel etkileri önemli bir rol oynamıştır. Moğolların İran topraklarına hâkim olduğu zamanlarda birçok Şii başka bölgelere göç etmiştir. Ayrıca Moğolların, ülkelerine yaptıkları saldırılardan sonra İran Seyitlerinin göçü Hindistan'da Şiiliğin genişlemesine neden olmuştur. Seyitler, Hindistan'a göç ettikten sonra 12. ve 13. yüzyıldaki bazı hükümetler tarafından sıcak karşılanmışlardır. Seyitler esas olarak Hindistan'ın Panipat, Nuhta, Bijnor ve Jawar bölgelerine yerleşmişlerdir.²⁶

11. ve 16. yüzyıllar arasında birçok Seyit, Sünni iktidarlar tarafından yönetilen Orta Doğu'daki bazı ülkelerin zulmünden kaçmak için Hint Yarımadası'na göç etmiştir.²⁷ Böylece Kargil, Delhi, Mumbai, Haydarabad, Lucknow, Hallaur ve Amroha şehirleri Hindistan'da önemli Şii Müslüman nüfusunu barındıran yerler olmuştur.

Hindistan Şiileri arasındaki büyük çoğunluk İsnâaşerilerinden (On İki İmamcılar) oluşsa da tüm topluluklar arasında Şiilerin başını İsmaililer

²⁶ Rizvi, a.g.m, s. 18.

²⁷ Nadeem Hasnain-Sheikh Ebrar Husain, *Shias and Shia Islam in India: a Study in Society and Culture*, Harnam Publications, New Delhi 1988, s. 196.

çekmektedir.²⁸ Hindistan, çoğunluğu Gujarat'ta yaşayan dünya çapında 1 milyondan fazla takipçiden oluşan Davudi Buhra nüfusunun büyük bir kısmına ev sahipliği yapmaktadır. Davudi teolojisinin temelini ise Yemen'e dayandığı söylene de esas olarak Hindistan'da bulunmaktadır.

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİNİN TARİHİ ARKA PLANI

Şii Müslümanların çeşitli dönemlerdeki sayısı farklı olagelmiş; Şii önderi Hindistan'daki bazı bölgelerde yöneticilik bile yapmıştır. Şiilik tarihi, Hint Yarımadası'nın kuzey ve güney bölgeleri olmak üzere iki bölüme ayrılabilir. Şii Müslümanlar, büyük ölçüde Hindistan'ın kuzeyindeki Send Vadisi'ne yerleşmişlerdir. Fakat bu topraklar, günümüzde Pakistan sınırlarında yer almaktadır.

Dört büyük halife dönemi ve sonrasında başlayan Hindistan'a Şii göçü, Emevi ve Abbasi döneminde de devam etmiştir. Hindistan'ın bazı bölgelerine yerleşen bu Şiiler, Hindistan'da var olan kast sistemine ayak uydurarak varlıklarını devam ettirmeyi bilmişlerdir.²⁹ "Aşraf" ve "Ajlaf" adı verilen iki sınıfa ayrılmışlardır. Aşraf yüksek statüye sahip Müslümanları temsil ederken, ajlaf ise sonradan Müslüman olan Hindular için kullanılmaktaydı.³⁰

28 Tahir Mahmud, "Reform Friendly", *Times of India*, <https://timesofindia.indiatimes.com/home/opinion/edit-page/Reform-Friendly/articleshow/762529.cms?referral=PM>, (Erişim Tarihi: 09.04.2018).

29 "The Non-Hindus in Caste System". *Shiavault*, www.shiavault.com/books/the-castesystem-of-india-a-very-rudimentary-summary/chapters/6-the-non-hindus-in-caste-system, (Erişim Tarihi: 08.03.2020).

30 Asghar Ali Engineer, "On Reservation for Muslims". *The Milli Gazette*, www.milligazette.com/Archives/2004/01-15Sep04-Print-Edition/011509200449.htm, (Erişim Tarihi: 08.03.2020).; Carin Zissis, "India's Muslim Population". *Council on Foreign Relations*, <https://www.cfr.org/background/indias-muslim-population>, (Erişim Tarihi: 10.03.2020).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

BAHMANİ SULTANLIĞI (1347-1526)

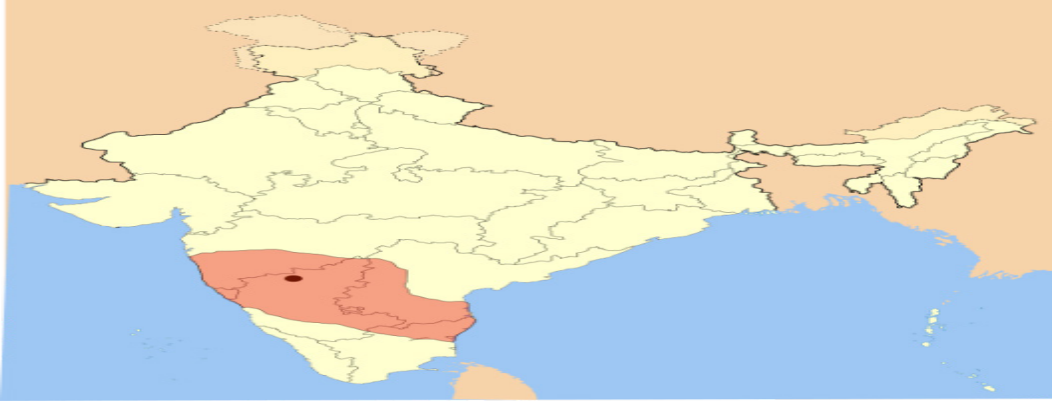
(Kaynak: "Bahmani Kingdom". *Brainkart.com*. Web: https://www.brainkart.com/article/BahmaniKingdom_36917/, (Erişim Tarihi: 08.08.2018))

Bahmani Sultanlığı, 1347-1526 yılları arasında hüküm sürmüş bir sultanlık olup; Hasan Gangu tarafından kurulmuştur.³¹ O dönemde Hindistan'da Şiiliğin genişlemesine neden olan İranlıların ve Seyitlerin sayısı artmış ve bu göçmenlere "Garib" veya "Afaki" adı verilmiştir.³² Afakiler devlet görevlerine atandıkça, yerel halk tepki göstermiş ve bu durum aralarında anlaşmazlıklara yol açmıştır. İranlılar daha çok Bahmani Hükümeti'ndeki askeri ve politik pozisyonlarda görevlendirilmiştir. Ayrıca Bahmani Ordusu'nun çoğunluğu Seyit göçmenleridir. Bahmani Sultanlığı'nın resmi dili de Fars şiirlerinin ve din bilginlerinin yöneticiler tarafından beğenilmesinden dolayı Farsça olmuştur.

Her ne kadar Bahmani yöneticileri, Sünni ve Hanefi inançlarını takip etseler de Şii Müslümanlarını da desteklemişler ve önceki halifeler olan Ebu Bekir'e, Ömer'e ve Osman'a kıyasla İmam Ali'yi daha üst bir seviyede kabul etmişlerdir.

1. Ahmed Şah (825-838) Şiiliği resmi mezhep olarak kabul eden ilk Bahmani hükümdarı olmuştur. Bahmani yöneticileri, genel olarak Şeyh Siraj el-Din Junaydi'nin ailesinin takipçileriyken; O, Şii Sufi olan Ahmed Gesudaraz'ın öğrencisi olmuş ve ayrıca İranlı bir Şii Sufi olan Nimetullah Veli'yi Deccan'ı ziyaret etmeye davet etmiştir.³³ Bahmani Sultanlığı, hüküm sürdüğü yıllar boyunca Güney Hindistan'ın kültür ve siyasetini kontrol altında tutmayı başarmışlardır.³⁴

ADİL ŞAH HANEDANLIĞI (1490-1686)

(Kaynak: Wikiwand, <http://www.wikiwand.com/tr/Adil%C5%9Fahlar>, Erişim Tarihi: 11.08.2018)

Şiiliğin Bahmani döneminde gelişmesi, Hindistan'da Şii hükümetlerin kurulmasına ortam hazırlamıştır. Şii Adil Şah Hükümeti'ni kuran Yusuf Adil Şah, çeşitli anlatılara göre ölümden kaçmak için İran'a köle gibi gelen bir sultandı ve Osmanlı Hükümdarı 2. Murad'ın oğluydu.³⁵ Daha sonra 1460 senesinde, Imad al-Din Tacir ile Deccan'a gitmiş ve Bahmani

33 Seyed Mohammad Hadi Torabi, "Nimatullahi Sufism and Deccan Bahman Sultanate", *Paripex Indian Journal of Research*, 4(6), Haziran 2015, https://archive.org/details/mahernathan0_gmail_File, (Erişim Tarihi: 10.08.2018), s. 81-82.

34 "Administration of India under the Bahmani Kingdom", *History Discussion*, www.historydiscussion.net/history-of-india/medieval-age/administration-of-india-under-the-bahmani-kingdom-indian-history/6589, (Erişim Tarihi: 10.08.2018).

35 "Adil Shahi Dynasty", *Britannica*, <https://www.britannica.com/topic/Adil-Shahi-dynasty>, (Erişim Tarihi: 12.08.2018).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

Sultanlığı Bakanı Mahmud Gawan onu Bahmani sarayının kölesi olarak satın almıştır. Yüksek askeri düzeylere ulaşmayı başaran Yusuf Adil Şah,³⁶ Mahmud Gawan ve Bahmani hükümdarının ölümünden sonra Sultan 3. Muhammed'in Bahmani Sultanlığı'nda bir krize yol açmasından faydalanarak bir dizi üst düzey askeri yetkiliyle beraber Bijapur'da Adil Şah olarak bağımsızlığını ilan etmiştir.³⁷

Bu sultanlık, aynı zamanda kurulduğu yerin adından dolayı Bijapur Sultanlığı olarak da bilinmektedir. Yusuf Adil Şah, Şiiliği hükümetinin resmi dini olarak seçmiştir. Adil Şah Sultanlığı yöneticileri, Şii şairlerine ve din bilginlerine pek çok kez desteklerini sunmuştur. 1510 yılında Yusuf'un ölümünden sonra, ailesinin sekiz üyesi Adil Şah Hanedanlığının devamını sağlasa da sonunda Babür İmparatoru Aurangzeb tarafından yıkılmıştır.³⁸

KUTB ŞAH VE HAYDARABAD'IN KURULMASI (1512-1687)

(Kaynak: Qutb Shahi Dynasty Map, *Maps of India*, <https://www.mapsofindia.com/history/qutb-sahi-dynasty.html#>, (Erişim Tarihi: 25.10.2018).)

36 "The Adil Shahi Kingdom", *Indo History*, indohistory.com/adil_shah_dynasty_at_bijapur.html, (Erişim Tarihi: 15.08.2018).

37 "Bijapur Sultanate", *Anwar's Coin Collection*, www.anwarcoincollection.com/category/sultanate/bijapur-sultanate/, (Erişim Tarihi: 13.08.2018).

38 "The Adil Shahis of Bijapur Till the End", *India That Was*, www.indiathatwas.com/the-adil-shahis-of-bijapur-till-the-end/, (Erişim Tarihi: 15.08.2018).

Deccan'da kurulan ve Şii monarşisiyle yönetilen Kutb Şah Sultanlığı, Bahmani Sultanlığı'nın parçalanmasından sonra kurulmuştur. Karakoyunlu prensi Sultan Kuli, Akkoyunlu Sultan Yakup'tan kaçarak amcası Allah-Kuli ve akrabalarıyla beraber Deccan'a göç etmişti.³⁹ Daha sonraki yıllarda Kutb Şah Sultanlığı'nın kuruculuğunu yapacak olan Sultan Kuli, Bahmani yöneticileri tarafından da sıcak karşılanmıştır. Hatta bir isyan sırasında Sultan Kuli, Sultan Mahmut Bahmani'nin hayatını kurtarmıştır. Böylece Bahmani tarafından çok saygı görmüş ve Talang ve Golconda'ya yönetici olarak atanmıştır.⁴⁰

Bahmani Sultanlığı'nın gücünün azaldığı yıllarda Sultan Kuli bağımsızlığını ilan etmiş⁴¹ ve Şiiliği kendi topraklarının resmi dini olarak kabul etmiştir. Böylelikle Şiilik, Hint topraklarında devam etmiştir. Ayrıca Sultan Kuli, On İki İmam adına hutbe okutup sikke dağıttırıştır.

Şiilik, Kutb Şah Hanedanlığı zamanında ünlü Şii Müslümanların yönetici ve hanedanların resmi üyeleri olarak atanması yoluyla daha da gelişmiştir. Örnek verilecek olursa İbrahim Şah, Mir Muhammed Mümin Astarabadi, Mustafa Khan Ardistani gibi kişilerin başbakanlık yaptığı zamanda Şiilik daha da yayılmış ve gelişmiştir.

NİZAM ŞAH SULTANLIĞI (1490-1633)

Ahmed Nizam liderliğindeki Nizam Şah Hanedanlığı, özellikle Deccan'ın bir kısmı üzerinde hüküm sürmüştür.⁴² Nizam Şah Sultanlığı'nın kurucusu Ahmed Nizam Şah, daha önceki hanedanların kurucuları gibi Junnar'ın hükümdarıydı. Bahreyn Ordusu'nu yenerek 1490 yılında bağımsızlığını ilan

39 "Qutb Shahi Dynasty", *Revolvy*, <https://www.revolvy.com/page/Qutb-Shahi-dynasty>, (Erişim Tarihi: 20.08.2018).

40 "Qutub Shahi Dynasty", *Glorious India*, www.gloriousindia.com/history/qutub_shahi_dynasty.php, (Erişim Tarihi: 20.08.2018).

41 "Quli Qutb Mulk", *Revolvy*, <https://www.revolvy.com/page/Quli-Qutb-Mulk>, (Erişim Tarihi: 20.08.2018).

42 Jaleh Tajaldini, *Iranian Perceptions of India and Indian Shiism in the Eighteenth and Nineteenth Centuries*, Jawaharlal Nehru University, Centre for Historical Studies School of Social Sciences, New Delhi 2009, (Unpublishing Doctora Thesis), s. 183.

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

etmiştir. Sultan Ahmed yönetimi, normalde bir Şii yönetimi değildi; fakat Sultan Ahmed'in halefi olan Burhan Şah zamanında, Şiilik Nizam Şah Sultanlığı'nın resmi dini olmuştur.⁴³ Fatımilerin soyundan olan ve İran'dan göç eden Şah Tahir, Burhan Şah'ın bakanı olarak atanmıştır. Tahir'den etkilenen Burhan Şah, 1537 yılında Şiiliği Nizam Şah Sultanlığı'nın resmi dini olarak resmen ilan etmiştir.⁴⁴

HİNDİSTAN'DA Şİİ NÜFUSU

Hindistan Şiileri, ülkedeki Müslümanlar içerisinde büyük bir azınlığı oluşturmaktadırlar. Yukarıda belirtildiği üzere, Hindistan'da tarikat ve mezheplerle ilgili özel bir nüfus sayımı yapılmamıştır. Ancak Pew Araştırma Merkezi adlı bir kuruluş 2009 yılında yaptığı bir araştırmada, ülkede yaşayan ve ülke nüfusuna oranla %14,2'ye tekabül eden Müslümanların %10-15'inin Şii olduğunu iddia etmiştir.⁴⁵ Bununla birlikte, BBC gibi bazı dış kaynaklar, Hindistan'da 45 milyona yakın Şii'nin bulunduğunu iddia etmişlerdir.⁴⁶ Hindistan'da ünlü bir Şii vakıf olan Al-i İman Vakfı ise Hindistan'ın 2000 yıllarının başlarında sahip olduğu Şii nüfusunun yaklaşık 30 milyonu bulunduğunu iddia etmiştir.⁴⁷ Bazı kaynaklara göre ise Hindistan, Şii nüfus bakımından İran'dan sonra dünyada Şii nüfusunun en fazla olduğu ikinci ülkedir.⁴⁸

Şii nüfusunun en fazla olduğu ikinci ülke olması bilgisi, aynı zamanda 2005 yılında 14. Hindistan Başbakanı Manmohan Singh

43 Mountstuart Elphinstone, *The History of India*, London 1843, s. 659-660.

44 Salma Ahmed Farooqui, *A Comprehensive History of Medieval India: Twelfth to the Mid-Eighteenth Century*, Pearson Education, India 2011, s. 172.

45 "Mapping the Global Muslim Population", *Pew Forum*, www.pewforum.org/2009/10/07/mapping-the-global-muslim-population/, (Erişim Tarihi: 25.10.2018).

46 Anbarasan Ethirajan, "India's Narendra Modi woos Iranian Leaders", *BBC*, www.bbc.com/news/world-asia-india-36329915, (Erişim Tarihi: 09.04.2018).

47 "Why India", *Al-i İman Vakfı*, www.alimaan.org/whyindia.html, (Erişim Tarihi: 06.04.2018).

48 Balraj Puri, "Obama's Overtures Approach to Win Muslims Flawed", *Tribune India*, www.tribuneindia.com/2009/20090725/edit.htm#4, (Erişim Tarihi: 06.04.2018); Gajendra Singh, "Imperialism and Divide&Rule Policy", *Boloji*, www.boloji.com/index.cfm?md=Content&sd=Articles&ArticleID=7567, (Erişim Tarihi: 06.04.2018).

tarafından da kamuoyuna ilan edilmiştir.⁴⁹ Şii nüfusunun tahmin edilmesinde yaşanan sıkıntılardan biri de Şiilerin Müslümanlar arasında önemli bir azınlık oluşturmasına rağmen tüm bu nüfusun çoğu kez Sünni olarak listelenmesidir. Şii kaynaklar, Şiiler tarafından uygulanan takiyye uygulamasından dolayı tam nüfusu tahmin etmenin zor olacağını iddia etmektedir. Güney Asya'daki toplam Müslüman nüfusun da toplam nüfusun %21-35'i olduğu tahmin edilmektedir.⁵⁰ Hindistan 2013 Uluslararası Din Özgürlüğü Raporu da Şiilerin Müslüman nüfus içerisinde %15'ten az olduklarını ortaya koymuştur.⁵¹

HİNDİSTAN ŞİİLERİNİN YOĞUN OLARAK YAŞADIĞI YERLER

Hint Şiileri ülkenin genellikle orta ve güney eyaletlerinde yaşamaktadır. Lucknow'da bulunan Uttar Pradeş şehri çok sayıda Şii Müslümana ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca bu şehir, Hindistan'daki diğer şehirler arasında en yüksek ikinci okur yazarlık oranına da sahiptir. Aynı zamanda Jaunpur'da da çok sayıda Şii yaşamakta ve Keşmir'den sonra Hindistan'ın en kalabalık ikinci Şii şehri unvanına sahiptir. Üstelik Jaunpur, Hindistan'daki en yüksek okur yazarlık oranına sahip birinci şehir niteliğindedir. Bihar, Andhra Pradeş, Maharaştra ve Gujarat eyaletleri de on binlerce Şii Müslümanın yaşadığı diğer eyaletlerden bazılarıdır.

Sadece Lucknow'da yaşayan üç milyondan fazla Şii olduğu söylenmektedir. Ayrıca Lucknow Eyaleti'ndeki Şiilerin büyük kısmını On İki İmamcılar oluşturmaktadır. Deccan'daki tarihi Haydarabad şehrinde ise yüz binden fazla Şii hayatını sürdürmektedir.

49 "Iran is the Largest Shia Muslim Country...", *Indian Express*, archive.indianexpress.com/oldStory/75028/, (Erişim Tarihi: 06.04.2018).

50 Moojan Momen, "An Introduction to Shi'i Islam", Yale University Press, 1987, s. 277-278; Syed Ali Abbas Rizvi, "Population of Shia Ithna Ashri Community in India; Case Study of Lucknow", *IOSR Journal of Humanities And Social Science*, 22(9) Eylül 2017, s. 17.

51 "India 2012 International Religious Freedom Report", *CIA World Factsbook*, https://www.state.gov/documents/organization/208640.pdf, (Erişim Tarihi: 07.04.2018).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

Şii Müslümanlar çoğunlukla Deccan ve Fayzabad'a yerleşmiş olsalar da genel olarak Hindistan'ın her yerine dağılmış durumdadırlar. Ancak Şii Müslüman nüfusun çoğunluğu Haydarabad, Delhi, Pencap, Amroha, Fayzabad, Jonapur, Lucknow, Rampur ve Keşmir'e yerleşmiştir.⁵²

On İki İmamcı Şii hocalar büyük oranda Gujarat Eyaleti ve Kutch bölgesindedir. Kutch bölgesindeki Gujarat, Bombay, Behuj, Baruda, Surat, Mandoy, Ahmedabad, Murby ve Bhavnagar gibi eyalet ve şehirlerde yaşayan yirmi beş bin On İki İmamcı Şii hoca vardır.⁵³ Bu şehirler, Kutch Federasyonu ve Gujarat Konseyi tarafından yönetilmektedir. Bombay ise Hindistan'daki Şiilerin çoğunluğunu elinde tutan yer olmakla beraber On İki İmamcı hocaların ana merkezini oluşturmaktadır.

ŞİİLERİN KURDUĞU DERNEKLER-ÖRGÜTLER- CEMAATLER

Hindistan'da yayılmış olarak yaşayan Şii toplulukların kurduğu ve İran dış politikasının bir unsuru olarak desteklenen birçok dernek, vakıf, alt mezhep ve örgüt bulunmaktadır. Bu yapı ve grupların genel amacı, Şii olmaları ve Şiiliği yaymayı şiar edinmeleridir.

Hindistan'da sayıları yıllar geçtikçe artan Şiilerin kurdukları bu örgüt ve dernekler yoluyla üniversite söyleşileri, konferanslar, sempozyumlar, küçük çaplı dini konserler ve kitap söyleşileri gibi birçok faaliyet düzenlenmekte olup bu faaliyetler pek çok alanda çeşitlilik göstermektedir. Böylece Şiiler, Hindistan'da etkinliğini ve gücünü artırmaktadır. Bu örgüt, dernek, vakıf, cemaat, medrese, parti veya gruplar karışık bir şekilde aşağıda anlatılacaktır.

⁵² Rizvi, a.g.m., s. 19-21.

⁵³ Aynı yer.

CHENNAİ Şİİ GENÇLİK DERNEĞİ

Chennai Şii Gençlik Derneği, Hint Şii toplumu için daha iyi bir dünya inşa etmek isteyen gençler topluluğu olup; Tamil Nadu'nun Chennai şehrinde ortaya çıkmıştır.⁵⁴

8 Mart 2009'da kurulan dernek; çeşitli dini, sosyal, kültürel faaliyetler yürütmüş ve yürütmeye devam etmektedir.⁵⁵ "Topluluğumuzu Yaşamak İçin Daha İyi Bir Yer Yapalım" şiarını amaç edinmiş derneğin bazı belli başlı amaçları toplum için dini, sosyal faaliyetlerde bulunma; yetim, fakir, ezilen, ihmal edilmiş ve terk edilmiş insanlara yardımlarda bulunma Tamil Şii bilincini oluşturma şeklinde sıralanabilir.

AL-İ İMAN VAKFI

Al-i İman Vakfı, Bombay'da kurulmuştur. Hocacılar da dahil olmak üzere binlerce Şii Müslüman, Seyit Abedi tarafından yönetilen bu vakfın üyeleridir. Vakfın ana odak noktası, Şiilerin dinlerini daha iyi yaşayabilmeleri ve refah içinde olmalarıdır. Vakfın bu amaç doğrultusunda açmış olduğu birçok okul, seminer, yemek yardım şirketleri ve kadınlar için çeşitli şirketler bulunmaktadır.⁵⁶

TÜM HİNDİSTAN ŞİİLERİ ÖRGÜTÜ

Başkanlığını Mir Hadi Ali'nin yaptığı bu örgütün amacı Şii toplumunun refahı ve Şii vakıflarının korunmasıdır. Örgüt, Haydarabad merkezli olarak 2005 yılında kurulmuştur.⁵⁷ Örgütün başkanı Mir Hadi Ali, Hindistan

54 "About Us", *Chennai Shia Youth Association*, <https://www.chennaishiaiyouth.com/about-us.html>, (Erişim Tarihi: 13.04.2018).

55 Aynı yer

56 "Education", *Al-i İman Vakfi*, <http://www.alimaan.org/education.html>, (Erişim Tarihi: 13.04.2018).

57 Sutapa Mukerjee, "India's Muslims Face up to Rifts", *BBC*, [news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4235999.stm](https://www.bbc.com/news/india-4235999), (Erişim Tarihi: 13.04.2018).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

Hükümeti'ne çeşitli yollarla başvurarak Şiilerin sorunlarını çözmek için uğraşmıştır.⁵⁸

TÜM HİNDİSTAN MÜSLÜMANLARI KİŞİSEL HUKUK KURULU

Hindistan'daki Müslüman Kişisel Hukuku Uygulama Yasası'nın korunması ve sürdürülebilmesi için uygun stratejileri benimsemeye yönelik 1973'te kurulmuş bir sivil toplum örgütüdür. Kurulun başkan yardımcısı Maulana Kalbe Sadık, aynı zamanda Tüm Hindistan Şii Kişisel Hukuk Kurulu'nun da başkan yardımcısıdır.⁵⁹ Kurul, Müslümanların kişisel yasalarını korumak, Hindistan Hükümeti'yle bu konuda irtibat kurmak için çalışan ve halkı önemli konular hakkında yönlendiren özel bir kurumdur. Kurulda çeşitli düşünce okullarını temsil eden 51 ulema çalışma komitesi bulunmaktadır. Buna ek olarak ulemanın 25'i kadın olmak üzere, 201 kişilik genel bir organı vardır.⁶⁰

Ayrıca Tüm Hindistan Şii Kişisel Hukuk Kurulu ve Tüm Hindistan Müslüman Kadınlar Kişisel Hukuk Kurulu gibi Şii ve Müslüman feministlerin bazıları kendi kurullarını oluşturmuşlardır. Ancak Müslümanlardan veya hükümetten önemli bir destek elde edemediler.⁶¹

Kurul esas olarak Şeriat yasalarını, hak ihlalleri bulunduğunu düşündüğü diğer yasa veya mevzuatlardan korumaya odaklanır.⁶² Bu

58 "All India Shia Organisation", *Revolvy*, <https://www.revolvy.com/main/index.php?s=All%20India%20Shia%20Organisation>, (Erişim Tarihi: 13.04.2018).

59 Yoginder Sikand, "Interview with Maulana Kalbe Sadiq Which is A Shia Scholar", *Twocircles.net*, www.twocircles.net/2007aug08/interview_maulana_kalbe_sadiq_shia_scholar.html#.V9U9gPB97IU, (Erişim Tarihi: 17.04.2018); "Piyush Srivastava, Shia Cleric Maulana Kalbe Sadiq Slams RSS Chief Mohan Bhagwat on Conversion Issue", *India Today*, <https://www.indiatoday.in/india/north/story/shia-cleric-maulana-kalbe-sadiq-aimplb-rss-mohan-bhagwat-232431-2014-12-23>, (Erişim Tarihi: 18.04.2018).

60 "All India Muslim Personal Law Board", *Revolvy*, <https://www.revolvy.com/topic/All+India+Muslim+Personal+Law+Board>, (Erişim Tarihi: 18.04.2018).

61 Parveen Abdi, "All India Muslim Women's Personal Law Board on Muslim Women's Reservation", *Millî Gazete*, www.milligazette.com/IndMusStat/2006a/966-aimwplb-12jun06-reservation.htm, (Erişim Tarihi: 20.04.2018).

62 *All India Muslim Personal Law Board*, www.aimplboard.in, (Erişim Tarihi: 20.04.2018).

nedenle başlangıçta Müslüman kadınlar için boşanma yasalarında herhangi bir değişiklik yapılmasına karşı çıkmışlardır.⁶³ Hatta bu konuda Nikah-ı Talak (Evlilik ve Boşanma) adlı bir kitap bile yayınlamışlardır.⁶⁴ Aynı zamanda eşcinsel haklarına da itiraz eden kurul,⁶⁵ aynı cinsiyetten kişiler arasındaki cinsel ilişkiyi yasaklayan 1861 tarihli Hindistan yasasını desteklemektedir.⁶⁶ Kurul hem hükümet hem Şiiler hem de Tahran tarafından destek görmektedir.

İMAMIYE GENÇLİK ÖRGÜTÜ

İmamiye Gençlik Örgütü, kâr amacı gütmeyen bir yardım kuruluşu olan İmamiye Yardımsever Tröstü'nün bir birimidir.⁶⁷ Kur'an-ı Kerim İslam'ını kitlelere tanıtmayı ve böylece onları İslami ruha derinden bağlı ve insanlığa hizmet etmeye hazır olan sorumlu kişilere dönüştürmeyi taahhüt etmektedir. Örgüt; çeşitli dinsel, sosyal, eğitimsel ve tıbbi faaliyetlerde bulunan din adamları, hayırseverler ve profesyonellerden oluşan bir ekip tarafından yönetilmektedir. Öncelikli amacının gençliği toplumun hayranlık uyandıran üyeleri haline getirerek geleceğe yatırım yapmak olduğunu ifade eden örgüt, 1991 yılında kurulmuştur. Örgüt; Kanpur, Aligarh ve Yeni Delhi şehirlerinde aktif halde çalışmalarını sürdürmektedir.⁶⁸

Örgüt; İslam edebiyatının Hintçe, Urduca ve İngilizce gibi farklı dillerde yazılması, derlenmesi ve tercüme edilmesi; çocuklar ve gençler için dini konularda günlük ve haftalık dersler düzenlenmesi; farklı şehirlerdeki İslami temalar hakkında yarışmalar, tartışmalar, konferanslar,

63 "Sharia Courts should be First Option", *The Times of India*, <https://timesofindia.indiatimes.com/india/Sharia-courts-should-be-first-option-AIMPLB/articleshow/2212292.cms?referral=PM>, (Erişim Tarihi: 20.04.2018).

64 *All India Muslim Personal Law Board*, www.aimplboard.in, (Erişim Tarihi: 20.04.2018).

65 Jyoti Thottam, "India's Historic Ruling on Gay Rights", *TIME*, content.time.com/time/world/article/0,8599,190840600.html?xid=rss-mostpopularemail, (Erişim Tarihi: 20.04.2018).

66 Gardiner Harris, "India's Supreme Court Restores an 1861 Law Banning Gay Sex", *The New York Times*, <https://www.nytimes.com/2013/12/12/world/asia/court-restores-indias-ban-on-gay-sex.html?hp>, (Erişim Tarihi: 20.04.2018).

67 "About Us", *Imamia Youth Organization*, www.imamiayouth.in/pages/about_us, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

68 Aynı yer.

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

söylemler, seminerler, konferanslar, oyunlar ve sergiler gibi programların düzenlenmesi; yoksul ve muhtaç insanlara maddi yardım sağlanması; dinin daha iyi anlaşılması yoluyla genç Şiileri birbirine bağlamak; benzer hedefleri ve politikaları olan diğer kuruluşlarla irtibat kurmak, genç Şiilere kariyer ve mesleki rehberlik ve yardım sunmak gibi birçok faaliyet yürütmüş ve halen yürütmektedir.⁶⁹

1991 yılında kuruluşundan bu yana, Hindistan'ın üç farklı şehrinde en az dört merkez kurmuşlardır. (Kanpur'da iki, Aligarh ve Delhi'de birer tane). Yukarıda yazılan amaçları gerçekleştirmek adına birçok çalışma merkezi, eğitim kampları, konferanslar, seminerler düzenleyip başta gençler olmak üzere birçok kişiyi Şiiliğe ve İslam'a yöneltmektedirler. Ayrıca sergiler yapmakta ve kitaplar da çıkarmaktadırlar.

Örgütün bir de kadınlarla ilgili bir bölümü mevcuttur. Bu bölüm, kadınların adaletsizlik ve baskı kurbanı olduklarını gözlemlemiştir. Onlar için de akademik ve dini farkındalık eksikliğini gidermek üzere çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır.

Örgütün çeşitli bilgisayar oyunları veya normal oyunlar yoluyla gençleri Şiiliğe ve İslam'a davet ettiği de bilinen bir gerçektir. Bu kadar fazla etkinliğin yapılması için gerekli olan ekonomik destek tabii ki sadece üyelere toplanarak yapılamaz. Çünkü örgüt çok fazla alanda ve çok fazla sayıda faaliyetle uğraşmaktadır. Tahran da bu örgütü yaptığı maddi ve manevi desteklerle geliştirmekte ve büyütmektedir.

DÜNYA İSLAMİ AĞI

1991 yılında kurulan Dünya İslami Ağı (DİA), bütün insanlara İslam hakkında gerçek bilgi vermeyi amaçlayan ve Yeni Delhi Hükümeti tarafından da kabul gören bir Kamu Tröstüdür.⁷⁰ Bu örgüt, Şii inancını ve Ehli Beyt

⁶⁹ Aynı yer.

⁷⁰ "About Us", *Dünya İslami Ağı*, www.winislam.com/index.php?option=com_content&view=article&id=4, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

öğretilerini desteklemekte ve bu konuda çalışmalar yürütmektedir. DİA, kurduğu akademi yoluyla çok sayıda insana eğitim vermekte ve ayrıca İmam Hüseyin'in mesajlarını medya yolu da dahil olmak üzere yayma amacı gütmektedir.⁷¹ Çeşitli konularda 5 binden fazla kitabın olduğu bir kadınlar kütüphanesi de bulunan örgütün bir tane de televizyon kanalı mevcuttur. Bu televizyon kanalı Hindistan'da 24 saat gösterimde olan ilk İslami kanalı özelliğini de taşımaktadır.⁷² Hindistan Hükümeti, 2012 yılında İran'la olan ilişkilerin geliştirilmesi adına bu izni vererek Şiilere desteklerini göstermeyi amaçlamıştır.

MEDRESETÜL VAİZİN

Medresetül Vaizin, Şii İslami eğitimin merkezi olan bir kuruluştur. Medrese aslen genç kardeşi Şahibzade Muhammed Ali Ahmed Khan Sahib'in anısına Mahmudabad Maharaja Muhammed Ali Khan tarafından 1919 yılında Lucknow'da kurulmuştur.⁷³ Ayetullah Seyit Necmul Hasan, kurulduğu günden beri medresede yer almıştır.⁷⁴

Medresetül Vaizin, 1920'lerin sonlarında Doğu Afrika'ya misyonerlerini göndermeye başlamış ve bu misyonerler, Şiiliği duyurmak ve yaymak için özel olarak eğitilmişlerdir. Doğu Afrika'yı gezen misyonerler, çeşitli Şii İsnaaşerilerini ziyaret etmiş ve kendi faaliyetlerinin kapsamlı bir raporunu hazırlamışlardır. Medrese, Hindistan'ın Sitapur bölgesindeki Mahmudabad şehrinde yer alan Medrese-i Ahmedul Madaris olarak bilinen bir kurumla ilgili bir kuruluş olup Mahmudabad Raja tarafından finanse edilmektedir.⁷⁵

71 Aynı yer.

72 Aynı yer.

73 Amir Hasan, "Vanishing Culture of Lucknow", South Asia Books, Aralık 1990, s. 30-31.

74 "Foundation and Development", *Nazmia*, www.nazmia.org/history.htm, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

75 "Death Anniversary of Raja Sahib of Mehmoodabad", *Shaheed Foundation*, www.shaheedfoundation.org/foundationnews.asp?id=2232, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

CAMIYA-İ NAZMIYE

Camiya-i Nazmiye, Lucknow'daki Şii İslami eğitimin önde gelen merkezlerinden birisidir. Hindistan'ın en eski Şii dini kurumu olan bu örgüt, Ayetullah Seyit Necmul Hasan tarafından 2 Şubat 1890'da kurulmuştur.⁷⁶ Hindistan Hükümeti ve İran tarafından da desteklenen örgütün Nazmiye Arap Koleji de vardır. Bu kolej ve medrese çeşitli alanlarda eğitim vermektedir.

SULTANUL MEDARİS

Sultanul Medaris, 1892 yılında Ayetullah Seyit Muhammed Ebul Hasan tarafından Lucknow'da kurulmuş olan ve yüksek din eğitimi veren bir Şii İslam medresesidir.⁷⁷ Başlıca çalışma alanları arasında hukuk, ilahiyat ve İslam edebiyatı gibi konular bulunmaktadır. Sultanul Medaris'te eğitim almış kişiler arasında Maulana Seyyid Ali Nakvi, Medresetül Vaizin müdürü Seyit İbni Hasan Naunaharavi, Batı Bengal Eski Valisi Saiyid Nurul Hasan, Lucknow Üniversitesi'nden Şabihul Hasan Naunaharavi gibi çeşitli tanınmış isimler yer almaktadır.

HALKIN DEMOKRATİK CEPHESİ PARTİSİ

Bu parti, Şebneli Müslümanlar tarafından 2017 senesinde Lucknow'da kurulmuş ve faaliyetleri için yasal izin almaya çalışmaktadır.⁷⁸ Tanınmış bir Şii olan Kalbe Cevad bu partinin başkanlığı görevini yürütmektedir.

MEDRESE-İ İMANİYE

Banaras, çoğunlukla Hinduların ibadet ettikleri Hindistan'ın önemli şehirlerinden birisidir. Müslümanlar da bu şehirde yaşamış; ancak kültürleri

76 "Foundation and Development", *Nazmia*, www.nazmia.org/history.htm, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

77 "About Us", *Vidya Sarathi*, www.vidyasarathi.com/Sultanul-Madaris-Lucknow-210, (Erişim Tarihi: 26.04.2018).

78 "New Regional Party Launched in Meghalaya", *The Times of India*, https://timesofindia.indiatimes.com/city/shillong/new-regional-party-launched-in-meghalaya/articleshow/57956495.cms, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

yavaş yavaş Budist kültüründen etkilenmiştir. İmdad Ali bu değişimi fark etmiş ve Şii Nevab'ı, Hurşid Ali Khan'ı Banaras'ta bir bilim merkezi kurmaya teşvik etmiştir. 1865'te vefat etse de eşi bu planına devam etmiş ve çok sayıda vakıf ile İmaniye Medresesini inşa etmiştir.⁷⁹

CAMİÜL ULUM CEVADIYE

Camiül Ulum Cevadiye, 1928 yılında Banaras'ın doğusundaki Prahlad Ghat'ta Seyit Muhammed Sajjad al-Hüseyni tarafından kurulmuştur.⁸⁰ Ayetullah Seyit Zafer el-Hasan bu okulun yöneticisi olduğunda okula destek zirveye ulaşmıştır. Tatillerde, insanları bu okulu desteklemeye teşvik etmek için farklı bölgelere seyahat etmiş ve böylece istediğini ulaşmıştır.

MEDİNETÜL ULUM KOLEJİ

Bu kolej, Hindistan'daki dini öğretilerin en önemli eğitim merkezi olarak kabul edilmektedir. Özellikle ülkenin her yerinden öğrenci çeken On İki İmamcı Şiiler için bir merkezdir. Biri din bilimleri, diğeri de diğeri bilimler için olmak üzere iki şubesi vardır. Profesör Ali Muhammed Nakvi bu okulun başkanlığını yapmaktadır. 1993 yılında Hintli Şii liderleri tarafından kurulmuştur.⁸¹

ANJUMAN HAYDERİ HALLAUR

Anjuman Hayderi, Mumbai Eyaleti'nin Maharashtra şehrinde kurulmuş bir Şii dini örgüttür. Anjuman Hayderi, Muharrem ayında düzenlenen dini törenler ve alaylara aktif olarak katılmaktadır.

79 Justin Jones, *Shi'a Islam in Colonial India: Religion, Community and Sectarianism*, Cambridge University Press, Cambridge 2011, s. 33-38.

80 "Jawadia Arabic College", *Wikiwand*, www.wikiwand.com/en/Jawadia_Arabic_College, (Erişim Tarihi: 26.04.2018).

81 "Madinatul Ulum College", *Wiki Shia*, en.wikishia.net/view/India#Madinatul_Ulum_College, (Erişim Tarihi: 20.10.2018).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

Anjuman Hayderi'nin Lucknow, Gorakpur, Aligarh, Yeni Delhi ve Hindistan'ın diğer bazı bölgelerinde şubeleri bulunmaktadır. Anjuman Masumiyah Hayderi Hallaur, 90'lı yıllarda Mumbai'de kurulmuş ve Hallaur'un başka bir organıdır. Anjuman Masumiyah Hayderi Hallaur, ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olduğu ve dolayısıyla bağımsız olarak var olduğu için Hayderi Hallaur'un girişimi olarak adlandırılmamaktadır.

Bunlara ek olarak, aşağıdaki kuruluş ve örgütler de Şiiliğe bağlı diğer kurumlardır: Tanzimül Makatib (937 dini okulla birlikte), İmam Humeyni'yi Anma Komitesi, İmam El-Abbasi Komitesi, Ebu El-Fadl el-Abbas Bürosu, İmam el-Hüseyin Vakfı, Maşari el-Şarayi Okulu, Cevadiye Okulu, Şiiler Koleji, El-İmaniye Okulu, El-Vaizin Okulu, Camia-i el-Zehra ve Tevhid el-Müslimin.⁸²

Hint Şiileri, Şii teolojisini geliştirmek ve yaymak adına sadece kadınlar için Camia-i el-Zehra, Tanzim el-Makatib, Medrese-i Enver el Zehra, Camia-i Zeynebiye, Zehra Iju Kişen Merkezi, Medrese-i el-Zehra gibi yapıları kurmuşlardır. Ayrıca Şiiler, Hindistan'da Nasirya Kütüphanesi, Raja Kütüphanesi, Rıza Kütüphanesi gibi birkaç kütüphaneye de sahiptir.

HİNDİSTAN HÜKÜMETİ VE ŞİİLER

Hindistan'ın iktidar partisi olan Bharatiya Janata Partisi (BJP) normalde koyu bir Hindu milliyetçisi bir parti olsa da son yıllarda beklenmedik bir şekilde Müslümanlardan da oy almaktadır. Bu herkes için bir sürpriz olmuştur. Zira bu parti, koyu bir Hindu milliyetçisi olarak bilinmektedir. BJP, 2014'teki seçimde yarısından çoğu Müslüman olan Uttar Pradeş şehrinde 80 koltuktan 71'ini kazanmıştı.⁸³ Bu Müslümanların bir kısmı da Şiilerden oluşmaktaydı. Zira BJP parti sözcüsü Nakvi de Müslümanlardan

82 "India", *Wikishia*, wikishia.net/view/India#History_of_Shi.27ism_in_India, (Erişim Tarihi: 30.04.2018).

83 Akhilesh Pillalamarri, "India's Muslims Aren't All Skeptical of Modi and the BJP", *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2014/05/indias-muslims-arent-all-skeptical-of-modi-and-the-bjp/>, (Erişim Tarihi: 15.05.2018).

aldıkları oyun %14-15 civarında olduğunu dile getirmiştir.⁸⁴ Bu desteğin Sünnilerden mi Şiilerden mi geldiği çok önem arz etmektedir. Örneğin Uttar Pradeş'in başkenti gibi olan Lucknow'da Şiiler önemli bir yer kaplamaktadır ve bu kentte BJP'ye ciddi oranlarda oy çıktığı da göz önüne alınırsa, Şiilerin BJP'yi desteklediği görülebilir. Ayrıca Şii liderlerin BJP'ye övgülerde bulunduğu da bilinen bir gerçektir.⁸⁵ Zaten BJP'nin önemli bir Müslüman figürü olan başkan yardımcısı Muhtar Abbas Nakvi bir Şii'dir. Kısacası Şiilerin BJP'ye oy vermeyi bu gibi olaylar neticesinde daha da artırarak sürdüreceği öngörülebilir.

Aynı şekilde BJP de veya genel anlamda Hindistan Hükümeti de Şiilere birçok alanda izin ve destek vermektedir. Bu durum, biraz da İran'la olan çıkar uyuşmasından kaynaklansa da Şiilerden de böyle karşılıklar alındığı göz önüne alındığında, iki taraf da birbirlerine yarar sağlamaktadırlar. Örneğin Yeni Delhi yönetimi, 2012 yılında Dünya İslami Ağı örgütünün bir televizyon kanalı açmasını onaylamış ve bu açılan ilk İslami kanal olma niteliği taşımıştır.⁸⁶ Buna benzer birçok olay ve durumda, hükümet tarafından Şiilere gerekli izinler verilmiştir. Zaten Şiiler, siyasal ve toplumsal hayatta çok sayıda alanda etkinlik göstermekte ve bu yüzden hükümet, onları mecburen göz ardı edememektedir. Zira Şiiler, artık çok etkin olmaya ve iyi yerlere gelmeye başlamışlardır. Medyatik olarak tanınan birçok ünlü isim Şii mezhebine mensuptur. Binaenaleyh Şiilerin hükümeti desteklemesi, hükümetin de Şiileri desteklemesine bağlı olup; taraflar, son yıllarda birbirleriyle iyi ilişkiler içinde olmaya başlamışlardır.⁸⁷ Bu durumun

84 "More Muslims Voted for BJP This Time: Naqvi", *Business Standard*, https://www.business-standard.com/article/politics/more-muslims-voted-for-bjp-this-time-naqvi-114052500532_1.html, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

85 Betwa Sharma, "The Leader of the Shia Muslims Praises BJP, Protests The 'Secular Alliance' and Prefers BSP", *Huffington Post*, https://www.huffingtonpost.in/2017/02/15/the-leader-of-the-shia-muslims-praises-bjp-protests-the-secula_a_21714468/, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

86 "About Us", *Dünya İslami Ağı*, www.winislam.com/index.php?option=com_content&view=article&id=4, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

87 Nirmal Vachhani, "Why is Modi so popular with the Indian Shia community?", *Quora*, <https://www.quora.com/Why-is-Modi-so-popular-with-the-Indian-Shia-community>, (Erişim Tarihi: 02.05.2018).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

devam edebilmesi, birbirlerine duydukları karşılıklı güvenin artırılması ve birlikte işler yapmanın sağlanmasıyla mümkün olacaktır.

ŞİİLERİN SİYASAL VE TOPLUMSAL ALANDAKİ VARLIĞI

Şiiler, Hindistan'da sanat, iş dünyası, diplomasi, gazetecilik, spor, bilim, edebiyat, din ve siyaset gibi birçok alanda etkin olmakla birlikte önemli ve tanınan birçok kişi Şiiliği benimsemiş durumdadır. Örneğin Hindistan'ın en zengin 3. kişisi olan Haşim Premji, Şii cemaatindedir.⁸⁸ Bharat Ratna ödülü sahibi Bismillah Khan, Hint müziğinin en önemli figürlerinden biri olarak kabul edilir. Azim Premji, Wipro'nun kurucusu olup milyarder bir iş adamıdır. Cavid Caferi, Ali Merchant, Kişwer Merchant ve Aamir Khan gibi ünlü oyuncular; Muhtar Abbas Nakvi, Nazma Heptullah gibi siyasetçiler ve Cavid Ali ve Salim-Süleyman Merchant gibi şarkıcılar Şii cemaatine mensupturlar.

İRAN VE HİNDİSTAN ŞİİLERİ

İran'ın Hindistan'daki kültürel rolü, Hindistan'daki Şii din adamları etrafında dönmekte olup; Hint karar alıcılar, bu durumu sessiz kalarak onaylamaktadır. İran'ın Hindistan Büyükelçisi Gulamrıza Ensari, 2017 yılında Yeni Delhi'deki bir üniversitede yaptığı konuşmada, birçok kez Tahran-Yeni Delhi ilişkilerinin Tahran-İslamabad ilişkilerinden daha iyi olduğunu tekrarlamıştır.⁸⁹

Hindistan, Sünni Müslüman köktenciliği ve Pakistan'dan gelen çeşitli grup militanlarını ulusal güvenlik tehdidi olarak görmektedir. Tahran ile Yeni Delhi arasındaki bu karşılıklı çıkar uyuşması, her iki ülkenin ekonomik

88 "Azim Premji Biography", *The Famous People*, <https://www.thefamouspeople.com/profiles/azim-premji-6447.php>, (Erişim Tarihi: 04.05.2018).

89 Mohammad Pervez Bilgrami, "Iran's Relations with India", *Iram Center*, <https://iramcenter.org/en/irans-relations-with-india/>, (Erişim Tarihi: 09.05.2018).

ve jeopolitik çıkarlarının birbiriyle uyuştüğunu göstermektedir. Açıkçası Hindistan, İran'la olan ikili ilişkilerini geliştirerek onu kendisine daha da yakınlaştırmak adına Hindistan Şiilerini çeşitli şekillerde tatmin etmekten mutluluk duyacaktır. Hindistan, zaten bölgede kendini güçlendirmek istemekte ve ABD'nin Pakistan'a destek çıkmasına karşılık Tacikistan ve İran vasıtasıyla Rusya'ya yakın durmak istemektedir.⁹⁰ Böylece Keşmir konusu veya Pakistan'la olan diğer anlaşmazlıklarda ve bölgedeki diğer olası sorunlarda, karşısında ABD'yi bulabileceği için kendini bu şekilde korumak istemektedir. Yeni Delhi, enerji ihtiyacı bakımından da Tahran'la ilişkilerinin iyi olmasına özen göstermektedir.

Bununla beraber, Tahran'ın Keşmir konusundaki duruşu da sürekli olarak belirsizdir ve periyodik olarak değişmeye devam etmektedir. Bu da Hindistan'la olan ilişkilerine yansımaktadır. İran lideri Ayetullah Hamaney, birçok vesileyle Keşmir meselesini Filistin davasıyla karşılaştırmış, kuşatılmış Gazze ile ilişkilendirmiş ve Keşmir halkının haklarını ve isteklerini garanti ederek konunun çözülmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Zamanın İran Cumhurbaşkanı Ali Ekber Haşimi Rafsancani, 1995 yılında ikili ilişkileri geliştirmek hasebiyle Hindistan'a bir ziyaret gerçekleştirmiş⁹¹ ve Pakistan'ın Amerikan arabuluculuğu düşüncesini reddederken Hindistan'ın Keşmir konusundaki ciddi iradesine de övgüde bulunmuştur. Son yıllarda İranlı yetkililer, sürekli olarak Keşmir konusuyla ilgili Hindistan ile Pakistan arasında arabuluculuk yapmayı teklif etmiştir. Geçtiğimiz yılın Aralık ayında Dışişleri Bakanı Cevad Zarif de bunu bir konuşmasında dile getirerek Yeni Delhi ile İslamabad arasında arabulucu olmayı teklif etmiştir.⁹²

90 Mehmet Seyfettin Erol, "Hindistan'ın "Yeni Orta Asya Politikası ve Tacikistan", *Stratejik Analiz Dergisi*, Şubat 2004, s. 74.

91 Donald Berlin, "India-Iran Relations: A Deepening Entente", *Asia-Pacific Center for Security Studies*, Ekim 2004, s.2.

92 Aynı yer.

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

Hindistan'ın dünyadaki büyük Şii topluluklarından birine sahip olduğu düşünüldüğünde, İran'ın dış politika aracı olarak devletin mezhep kartını kullanma politikasının ikili ilişkileri geliştirmede önemli rol oynadığını söylemek mümkündür. Tahran, sayıları 30 milyondan fazla olan Hint Şii topluluğu için stratejik bir rol oynamaktadır. Hindistan'daki bu Şii topluluğuna dair resmi bir istatistik olmasa da ülkenin toplam Müslüman nüfusunun yaklaşık yüzde 15'ini Şiilerin oluşturduğu tahmin edilmektedir.

Hindistan Şii Müslümanlarının çoğu, İran'ın din görevlilerine dini bağlılıklarını ifade etmektedir. Hatta 2016'da kılınan bayram namazı, bu sadakat ve bağlılığın bir örneğini teşkil etmektedir. Hint Şii din adamlarının çoğunluğu, gecenin geç saatlerinde İran'dan talimatlar aldıktan sonra aceleyle diğer Müslüman din adamlarıyla anlaşmaya varmadan bir gün önce bayram namazının zamanını ilan etmiştir.

HİNT Şİİ TOPLULUĞUNDA İRAN ETKİSİ VE DESTEĞİ

İran'ın Hint Şii topluluğu içindeki etkisi birçok alanda görülebilir. Mesela Kargil, Jammu ve Keşmir'deki İmam Humeyni Vakfı (IKMT) İran Devrimi'nden ilham almıştır ve Kum'da eğitilen genç din adamları tarafından yönetilmektedir. IKMT Facebook⁹³ sayfasında İran'ın dini lideri Hamaney'in Suriye ve Irak'ta "şehit" olan Hint savaşçıların aile üyeleriyle yaptığı toplantıyla ilgili fotoğraflar yer almıştır.⁹⁴ Hindistan'daki Şii din adamlarının bir başka örgütü olan Meclis-i Ulama-i Hind'in (MUD) Genel Sekreteri Maulana Kalbe Cevad'ın da 2006 yılında Wikileaks tarafından yayınlanan bir belgede, Tahran için casus olarak çalıştığı iddia edilmiştir.⁹⁵ İddiayı "komplo" olarak nitelendiren Cevad, 2012 yılında Yeni Delhi'deki

93 "Imam Khomeini Memorial Trust," Facebook, https://www.facebook.com/ikmtkargil/?ref=page_internal, (Erişim Tarihi: 09.05.2020).

94 Berlin, a.g.m, s.2.

95 Berlin, a.g.m, s.2.

bir İsrail diplomatına yapılan terör saldırısında Tahran'ın parmağı olduğu suçlamasını geri çekmesi için lobi faaliyetinde bulunmak zorunda kalmıştır.

Günümüzde Hindistan'da iki Ayetullah bulunmaktadır. Bunlardan biri, Ayetullah Şeyh Mohsen Araki'nin bir temsilcisi olan ve Yeni Delhi'de yaşayan din adamı Ayetullah Seyit Akilul Garavi'dir. Diğeri ise Lucknow'da yaşayan din adamı Ayetullah Seyit Hamidul Hasan'dır. Hamidul Hasan, 2007 yılında İranlı yetkililer tarafından Hindistan-İran ilişkilerinin desteklenmesindeki rolü nedeniyle bir takdir mektubu ile ödüllendirilmiştir.⁹⁶

İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

Şiiler veya daha genel anlamda Şiilik, İran'ın farklı alanlara ve ülkelere yayılma ve nüfuzunu artırma yollarından birisini teşkil etmektedir. İran; Ortadoğu ülkelerinde, bazı Afrika ülkelerinde, bazı Orta Asya ve Güney Asya ülkelerinde olduğu gibi Hindistan'da da Şiiliği kullanarak etkisini artırma politikası gütmektedir. Hindistan, genel nüfusa oranı az olsa da dünya genelinde en çok sayıda Şii nüfus bulunduran ikinci ülke konumundadır. İran'ın Fas gibi Şiilerin çok az olduğu yerlerde bile Şiilik tabanlı politikaları olduğu düşünülürse, Hindistan'daki Şiiler üzerinden bir politikası olmadığı düşünülemez. Ayrıca İran'ın Azerbaycan, Nijerya, Pakistan ve Hindistan gibi Şiilerin çok olduğu yerlerdeki Şii gruplara destek sağladığı da bilinmektedir.⁹⁷

İran İslam Devrimi öncesinde Hint Şiilerine Yeni Delhi tarafından pek çok zorluklar ve işkenceler uygulanmaktaydı. Ancak İran'ın devrim

96 "Syed Hamidul Hasan", *Revolvy*, <https://www.revolvy.com/page/Syed-Hamidul-Hasan>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

97 "The Rise of Iran as a Regional Power: Shia Empowerment and Its Limits", *NATO*, <https://www.nato.int/docu/review/2016/Also-in-2016/iran-tehran-islamic/EN/index.htm>, (Erişim Tarihi: 08.05.2018).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

öncesinde Şii kimliği ön planda tutmamasından dolayı bu tarz olaylara yönelik bir politikası yoktu. Lakin devrim sonrasında İran, Şiiliğin yayılmasını ve Şiilik yoluyla diğer ülkeler üzerinde etki sağlamayı bir politika haline getirmiştir.⁹⁸ Bu nedenle de Tahran yönetimi, Hindistan'la kurduğu ilişkilerde de Şiileri öne çıkarmıştır. İslam Devrimi sonrasındaki yıllarda iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesiyle, Tahran'ın Şiilere olan desteği de gözle görülür bir boyut kazanmıştır. Şayet İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, geçtiğimiz yıl gerçekleştirdiği Yeni Delhi ziyaretinde bir Şii topluluğunu da ziyaret ederek görüşmelerde bulunmuştur.⁹⁹ Dolayısıyla buradan Tahran'ın Hindistan Şii topluluğunu unutmadığı ve destekler nitelikte görüşmeler yaptığı neticesine ulaşılabilir. Zira İran, Hindistan'la olan ilişkilerinde ekonomik ve diğer alanların yanı sıra Şii kartını da kullanmakta ve böylece Hint Şiilerini ön planda tutmaktadır.

Yeni Delhi ile Tahran enerji, gıda gibi birçok ekonomik alanda iyi ilişkilere sahiptir. Bununla beraber İran, Keşmir Sorunu konusunda da Hindistan ile Pakistan arasında arabuluculuk yapmak istemektedir. Çünkü Tahran yönetimi, Keşmir'in Yeni Delhi için çok önemli ve değerli olduğunu bilmekte ve bu yüzden bunu ilişkileri ilerletme adına kullanmaktadır. Zira eğer Yeni Delhi yönetimi Keşmir'den taviz verirse, Hindistan'ın bütünlüğü sorunu ortaya çıkabilir. Bu nedenle de Hindistan'ın uluslararası ve bölgesel alandaki ağırlığı azalabilir.¹⁰⁰ Dolayısıyla Keşmir Sorunu, Hindistan'ın birliği noktasında çok önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden de Hindistan, İran'la olan ilişkilerinde Keşmir Sorunu'na fazlasıyla değer atfetmektedir. Buna karşılık İran ise Suudi Arabistan-Pakistan bloğuna karşı, Hindistan'ı bu konuda çok sert ve yüksek tonla eleştirmemektedir.¹⁰¹

98 Kadir Ertaç Çelik, "İslam Devrimi Sonrası İran'da Kimlik ve Dış Politika: Konstrüktivist Bir Bakış", *Bölgesel Çalışmalar Dergisi*, 1(1), Yaz 2016, s. 266.

99 "Hassan Rouhani Visits Hyderabad Mosque, Calls for Unity Among Muslims", *NDTV*, <https://www.ndtv.com/india-news/hassan-rouhani-visits-hyderabad-mosque-mecca-masjid-calls-for-unity-among-muslims-1813694>, (Erişim Tarihi: 08.05.2018).

100 Mehmet Seyfettin Erol, "Alt Kıtada Dinmeyen Gözyaşı: Keşmir", *Millî Gazete*, <https://www.milligazete.com.tr/makale/850377/prof-dr-m-seyfettin-erol/alt-kitada-dinmeyen-gozyasi-kesmir>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

101 Doğan Başaran-Betül Karagöz Yerdelen, "İran-Pakistan İlişkileri ve Bölgesel Güvenlik", *Giresun II. Güvenlik Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Giresun 2019, s. 61.

Hindistan da ikili ilişkilerin iyi olması ve daha da iyileşmesi açısından Şiiler konusunda İran'a karşı olumlu bakmaktadır. Zira son yıllarda kurulan çok sayıda örgüt, dernek, parti ve bunlarla ilişkili çok sayıda kuruluş da Hindistan'ın Şiilere karşı daha yumuşak politikalar güttüğünü göstermektedir. Tahran da Yeni Delhi'nin bu olumlu tavrını iyi bir şekilde kullanmakta ve bu kuruluşları destekleyerek Şiiliği daha da yayma gayesini taşımaktadır.

Kısacası İran, Hindistan politikası bağlamında Şiileri bir politika aracı olarak kullanmakta ve gerektiğinde Yeni Delhi Hükümeti ve kamuoyu üzerinde etki sağlayabilmek adına onlardan yararlanmaktadır. Hindistan'ın İran'a yönelik tavırları, geçtiğimiz dönemlerden de anlaşılacağı üzere değişkenlik göstermektedir. Bu hususta Tahran yönetiminin aldığı bazı kararlar ve söylemler de etkili olmaktadır. Hindistan'ın son zamanlardaki bu olumlu tavrı, ekonomik ilişkilerle ve Keşmir Sorunu'yla da bağdaştırılabilir. Zira iki ülke arasında son yıllarda birçok ekonomik anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşmalar, Hindistan açısından çok büyük önem taşımaktadır.

SONUÇ

Hint Şiiliği, Şiiliğin Hindistan'a ulaşmasıyla başlamış ve çeşitli hanedanlıklar zamanında gelişerek yayılmıştır. Daha sonraki zamanlarda ise farklı alt mezhepler yoluyla sürekli parçalanarak ve yayılarak gelişmiş ve böylece bugünkü durumuna gelmiştir.

Hint Şiileri, genel olarak bazı eyalet ve şehirlerde çok sayıda nüfusa sahip olmakla birlikte Hindistan'ın geneline yayılmışlardır. Hindistan Şiileri, ülke içinde birçok dernek, vakıf, örgüt, parti, alt mezhep, cemaat, okul, medrese, kütüphane ve cami gibi birçok grup ve yapı kurmuşlardır. Böylece Şiiliği daha fazla genişletmeye ve etki alanını daha da artırmaya başlamışlardır. Zira sürekli artan Şii nüfus da bunu göstermektedir.

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

Yeni Delhi, Tahran'la ilişkileri geliştirme politikası kapsamında bu Şii gruplara son yıllarda çok sayıda izin vermiştir. Bu sebeple de Hindistan'ın Şii'lere bakış açısının son zamanlarda değiştiği ya da İran'la olan ilişkiler bağlamında değişmiş gibi gösterilmeye çalışıldığı ifade edilebilir. Ayrıca Şii toplulukları, cemaatleri ve örgütlerinden bazılarının Hindistan Başbakanı'nın partisini desteklediklerini açıklamaları¹⁰² ve partideki bazı politikacıların Şii olması gibi durumlar da Hint Şii'leriyle hükümetin arasının iyi olduğuna işaret etmektedir.

İran'ın Hindistan politikası temelinde Şii'leri bir araç olarak kullanması da sadece Hindistan'a yönelik bir politika olmayıp Tahran tarafından birçok ülkeye yönelik uygulanmaktadır. Ancak Şii nüfusunun çok olması sebebiyle İran, Hindistan'a yönelik yürüttüğü siyasi ve ekonomik politikalar esnasında Şii kartını da kullanmaktadır. İran'ın Hindistan'la olan ilişkilerinde gelecekte nasıl bir yol izleyeceği ve Hint Şii'lerinin nasıl bir statüde olacağı ise Tahran-Yeni Delhi hattındaki ilişkilerin nasıl şekilleneceğine bağlıdır.

102 Akhilesh Pillalamarri, "India's Muslims aren't All Skeptical of Modi and the BJP", *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2014/05/indias-muslims-arent-all-skeptical-of-modi-and-the-bjp/>, (Erişim Tarihi: 09.05.2018).

KAYNAKÇA

"About Us", *Chennai Shia Youth Association*, <https://www.chennaishiaiyouth.com/about-us.html>, (Erişim Tarihi: 13.04.2018).

"About Us", *Dünya İslami Ağı*, www.winislam.com/index.php?option=com_content&view=article&id=4, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

"About Us", *Imamia Youth Organization*, www.imamiayouth.in/pages/about_us, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

"About Us", *Vidya Sarathi*, www.vidyasarathi.com/Sultanul-Madaris-Lucknow-210, (Erişim Tarihi: 26.04.2018).

"Adil Shahi Dynasty", *Britannica*, <https://www.britannica.com/topic/Adil-Shahi-dynasty>, (Erişim Tarihi: 12.08.2018).

"Administration of India under the Bahmani Kingdom", *History Discussion*, www.historydiscussion.net/history-of-india/medieval-age/administration-of-india-under-the-bahmani-kingdom-indian-history/6589, (Erişim Tarihi: 10.08.2018).

"All India Muslim Personal Law Board", *AIMPL*, www.aimplboard.in, (Erişim Tarihi: 20.04.2018).

"All India Muslim Personal Law Board", *Revolvy*, <https://www.revolvy.com/topic/All+India+Muslim+Personal+Law+Board>, (Erişim Tarihi: 18.04.2018).

"All India Shia Organisation", *Revolvy*, <https://www.revolvy.com/main/index.php?s=All%20India%20Shia%20Organisation>, (Erişim Tarihi: 13.04.2018).

"Azim Premji Biography", *The Famous People*, <https://www.thefamouspeople.com/profiles/azim-premji-6447.php>, (Erişim Tarihi: 04.05.2018).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

“Bahmani Kingdom”, *Brainkart.com*, https://www.brainkart.com/article/BahmaniKingdom_36917/, (Erişim Tarihi: 08.08.2018))

“Bahmani Sultanate”, *Global Security*, <https://www.globalsecurity.org/military/world/india/history-bahmani.htm>, (Erişim Tarihi: 10.08.2018).

“Bijapur Sultanate”, *Anwar’s Coin Collection*, www.anwarcoincollection.com/category/sultanate/bijapur-sultanate/, (Erişim Tarihi: 13.08.2018).

“Caferiler Kimlerdir”, *İnternet Haber*, www.internethaber.com/caferiler-kimlerdir-alevilikten-farki-ne-caferi-mezhebi-lideri-kimdir-1904848h.htm, (Erişim Tarihi: 02.09.2018).

“Caferilik nedir?”, *Timetürk*, <https://www.timeturk.com/caferilik-nedir-haber-778206>, (Erişim Tarihi: 02.09.2018).

“Death Anniversary of Raja Sahib of Mehmoodabad”, *Shaheed Foundation*, www.shaheedfoundation.org/foundationnews.asp?id=2232, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

“Education”, *Al-i İman Vakfı*, <http://www.alimaan.org/education.html>, (Erişim Tarihi: 13.04.2018).

“Foundation and Development”, *Nazmia*, www.nazmia.org/history.htm, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

“Hassan Rouhani Visits Hyderabad Mosque, Calls for Unity Among Muslims”, *NDTV*, <https://www.ndtv.com/india-news/hassan-rouhani-visits-hyderabad-mosque-mecca-masjid-calls-for-unity-among-muslims-1813694>, (Erişim Tarihi: 08.05.2018).

“Hindistan’da İzdiham: 18 Ölü”, *Islah Haber*, <https://www.islahhaber.net/54312--26229.html>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

“India”, *Wikishia*, wikishia.net/view/India#History_of_Shi.27ism_in_India, (Erişim Tarihi: 30.04.2018).

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

"Iran is the largest Shia Muslim Country...", *Indian Express*, archive. indianexpress.com/oldStory/75028/, (Erişim Tarihi: 06.04.2018).

"Islam in Iran", *Iranica Online*, www.iranicaonline.org/articles/islam-in-iran-vii-the-concept-of-mahdi-in-twelver-shiism, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

"İsmaililik", *Dünya Dinleri*, www.dunyadinleri.com/ismailik.html, (Erişim Tarihi: 30.08.2018).

"İsnâaşeriyye", *Dünya Dinleri*, https://www.dunyadinleri.com/tr-TR/dunya-dinleri/siilik-veya-si-mezhepleri/oku_isn-aseriyye-onikicilik-on-iki-imamcilik, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

"Jawadia Arabic College", *Wikiwand*, www.wikiwand.com/en/Jawadia_Arabic_College, (Erişim Tarihi: 26.04.2018).

"Khoja in India", *Joshua Project*, https://joshuaproject.net/people_groups/17177/IN, (Erişim Tarihi: 05.05.2018).

"La Communauté Khoja Shia Isna Asheri", *Shia 974*, https://shia974.fr/texte/La-communaute-KHOJA-SHIA-ISNA-ASHERI.htm, (Erişim Tarihi: 26.10.2018).

"Mapping the Global Muslim Population", *Pew Forum*, www.pewforum.org/2009/10/07/mapping-the-global-muslim-population/#sunni-and-shia-populations, (Erişim Tarihi: 09.04.2018).

"More Muslims voted for BJP this time: Naqvi", *Business Standard*, https://www.business-standard.com/article/politics/more-muslims-voted-for-bjp-this-time-naqvi-114052500532_1.html, (Erişim Tarihi: 21.11.2018)

"New regional party launched in Meghalaya", *The Times of India*, https://timesofindia.indiatimes.com/city/shillong/new-regional-party-launched-in-meghalaya/articleshow/57956495.cms, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

"Piyush Srivastava, Shia Cleric Maulana Kalbe Sadiq slams RSS Chief Mohan Bhagwat on Conversion Issue", *India Today*, <https://www.indiatoday.in/india/north/story/shia-cleric-maulana-kalbe-sadiq-aimplb-rss-mohan-bhagwat-232431-2014-12-23>, (Erişim Tarihi: 18.04.2018).

"PM Narendra Modi's 'Sabka Saath' Push at Saifee Mosque in Indore, Says We believe in Taking Everyone Along", *Times Now News*, <https://www.timesnownews.com/india/article/narendra-modi-ashara-mubarak-indore-madhya-pradesh-dawoodi-bohra-syedna-mufaddal-saifuddin-sumitra-mahajan-vishvas-sarang-kantilal-bhuria-shivraj/284496>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

"PM Shri Narendra Modi Met Syedna Mufaddal Saifuddin during Ashara Sermons in Indore", *Youtube*, Gallinews, <https://www.youtube.com/watch?v=W93wy4r-HZ8>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018)

"Quli Qutb Mulk", *Revolvy*, <https://www.revolvy.com/page/Quli-Qutb-Mulk>, (Erişim Tarihi: 20.08.2018).

"Qutb Shahi Dynasty", *Revolvy*, <https://www.revolvy.com/page/Qutb-Shahi-dynasty>, (Erişim Tarihi: 20.08.2018).

"Qutub Shahi Dynasty", *Glorious India*, www.gloriousindia.com/history/qutub_shahi_dynasty.php, (Erişim Tarihi: 20.08.2018).

"Sharia Courts should be First Option", *The Times of India*, <https://timesofindia.indiatimes.com/india/Sharia-courts-should-be-first-option-AIMPLB/articleshow/2212292.cms?referral=PM>, (Erişim Tarihi: 20.04.2018).

"Shia Muslims Population", *Shia Numbers*, shianumbers.com/shia-muslims-population.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2018).

"Syed Hamidul Hasan", *Revolvy*, <https://www.revolvy.com/page/Syed-Hamidul-Hasan>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

“The Adil Shahi Kingdom”, *Indo History*, indohistory.com/adil_shah_dynasty_at_bijapur.html, (Erişim Tarihi: 15.08.2018).

“The Adil Shahis of Bijapur Till the End”, *India That Was*, indiathatwas.com/the-adil-shahis-of-bijapur-till-the-end/, (Erişim Tarihi: 15.08.2018).

“The Non-Hindus in Caste System”. *Shiavault*, www.shiavault.com/books/the-castesystem-of-india-a-very-rudimentary-summary/chapters/6-the-non-hindus-in-caste-system, (Erişim Tarihi: 08.03.2020).

“The rise of Iran as a Regional power: Shia empowerment and It’s Limits”, *NATO*, <https://www.nato.int/docu/review/2016/Also-in-2016/iran-tehran-islamic/EN/index.htm>, (Erişim Tarihi: 08.05.2018).

“Twelvers/Ithna Ashari Islam”, *Global Security*, <https://www.globalsecurity.org/military/intro/islam-ithna-ashari.htm>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

“Who are the 12 Imams of Twelver Shia Islam?”, *World Atlas*, <https://www.worldatlas.com/articles/who-are-the-twelve-imams-of-twelver-shia-islam.html>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

ABDI, Parveen, “All India Muslim Women’s Personal Law Board on Muslim Women’s Reservation”, *Millî Gazete*, www.milligazette.com/IndMusStat/2006a/966-aimwplb-12jun06-reservation.htm, (Erişim Tarihi: 20.04.2018).

AKSÖZ, Abdulkadir, “Davudi Buhra Cemaati”, *Mecra*, <https://www.gzt.com/mecra/davudi-buhra-cemaati-3435120>, (Erişim Tarihi: 20.11.2018).

BAŞARAN, Doğan-Betül Karagöz Yerdelen, “İran-Pakistan İlişkileri ve Bölgesel Güvenlik”, *Giresun II. Güvenlik Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Giresun 2019, s. 59-68.

BERLIN, Donald, “India-Iran Relations: A Deepening Entente”, *Asia-Pacific Center for Security Studies*, Ekim 2004, s.2.

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

BILGRAMI, Mohammad Pervez, *Iran's Relations with India*, *Iram Center*, <https://iramcenter.org/en/irans-relations-with-india/>, (Erişim Tarihi: 09.05.2018).

CIA, "India 2012 International Religious Freedom Report", *CIA World Factbook*, <https://www.state.gov/documents/organization/208640.pdf>, (Erişim Tarihi: 07.04.2018)

ÇELİK, Kadir Ertaç, "İslam Devrimi Sonrası İran'da Kimlik ve Dış Politika: Konstrüktivist Bir Bakış", *Bölgesel Çalışmalar Dergisi*, 1(1), Yaz 2016, s. 251-274.

ELPHINSTONE, Mountstuart, *The History of India*, London 1843.

ENGINEER, Asghar Ali, "On Reservation for Muslims", *The Milli Gazette*, 2004, www.milligazette.com/Archives/2004/01-15Sep04-Print-Edition/011509200449.htm, (Erişim Tarihi: 08.03.2020).

EROL, Mehmet Seyfettin, "Alt Kıtada Dinmeyen Gözyaşı: Keşmir", *Millî Gazete*, <https://www.milligazete.com.tr/makale/850377/prof-dr-m-seyfettin-erol/alt-kitada-dinmeyen-gozyasi-kesmir>, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

EROL, Mehmet Seyfettin, "Hindistan'ın "Yeni Orta Asya Politikası ve Tacikistan", *Stratejik Analiz Dergisi*, Ankara, Şubat 2004, s. 74.

ETHIRAJAN, Anbarasan, "India's Narendra Modi woos Iranian Leaders", *BBC*, www.bbc.com/news/world-asia-india-36329915, (Erişim Tarihi: 09.04.2018).

FAROOQUI, Salma Ahmed, *A Comprehensive History of Medieval India: Twelfth to the Mid-Eighteenth Century*, Pearson Education, India 2011, s. 172.

FIĞLALI, Ethem Ruhi, "İsnaaşeriyye". *TDV İslam Ansiklopedisi*, 2001, <https://islamansiklopedisi.org.tr/isnaaseriyye>, (Erişim Tarihi: 12.06.2020).

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

From Early Beginnings to Modern-Day Shia, *Fanack.com*, <https://fanack.com/religions/shia-islam/>, (Erişim Tarihi: 30.04.2018).

GOZLAN, Martine, “*Sunnites, chiites, pourquoi ils s’entretuent*”. Editions du Seuil, 2008, s.86-87.

HARRIS, Gardiner, “India’s Supreme Court Restores an 1861 Law Banning Gay Sex”, *The New York Times*, <https://www.nytimes.com/2013/12/12/world/asia/court-restores-indias-ban-on-gay-sex.html?hp>, (Erişim Tarihi: 20.04.2018).

HASAN, Amir, “Vanishing Culture of Lucknow”, South Asia Books, Aralık 1990, s.30-31.

HASNAIN, Nadeem ve Sheikh Ebrar Husain, *Shias and Shia Islam in India: a Study in Society and Culture*, Harnam Publications, New Delhi 1988.

HOLLISTER, John Norman, “*The Shi’a of India*”, Luzac Company, London 1953.

HOWARTH, Toby M., *The Twelver Shi’a as a Muslim Minority in India: Pulpit of Tears* Psychology Press, 2005.

IRAVANI, Muhammed Rıza vd., “A Study of Social and Cultural in the Asna Ashari Shias”, *Technical Journal of Engineering and Applied Sciences (TJEAS)*, 4(3), 2014, s. 156-164.

İmâmiyye Fırkası”, *Ehli Sünnet Büyükleri*, www.ehlisunnetbuyukleri.com/Islam-Tarihi-Ansiklopedisi/Detay/IMAMIYYE-FIRKASI/424, (Erişim Tarihi: 20.11.2018).

JONES, Justin, *Shi’a Islam in Colonial India: Religion, Community and Sectarianism*, Cambridge University Press, 2011.

LOUER, Laurence, *Sunnites et Chiites Histoire politique d’une discorde*, Edition du Seuil, 2017, s.102.

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

MAHMUD, Tahir, "Reform Friendly", *Times of India*, <https://timesofindia.indiatimes.com/home/opinion/edit-page/Reform-Friendly/articleshow/762529.cms?referral=PM>, (Erişim Tarihi: 09.04.2018).

MOMEN, Moojan, *An Introduction to Shi'i Islam*, Yale University Press, 1987.

MUKERJEE, Sutapa, "India's Muslims Face up to Rifts", *BBC*, [news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4235999.stm](https://www.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4235999.stm), (Erişim Tarihi: 13.04.2018).

OKAR, Baha, İsmaililer ve Hasan Sabbah: Köken Miras: İslam'da Muhalefetin Toplumsal Temelleri, *Bilim ve Gelecek Dergisi*, 86, <https://www.cafrande.org/ismaililer-ve-hasan-sabbah-koken-ve-miras-islamda-muhalefetin-toplumsal-temelleri/>, (Erişim Tarihi: 02.09.2018).

PILLALAMARRI, Akhilesh, "India's Muslims Aren't All Skeptical of Modi and the BJP", *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2014/05/indias-muslims-arent-all-skeptical-of-modi-and-the-bjp/>, (Erişim Tarihi: 09.05.2018).

PURI, Balraj, "Obama's overtures Approach to win Muslims Flawed", *Tribune India*, www.tribuneindia.com/2009/20090725/edit.htm#4, (Erişim Tarihi: 06.04.2018).

Qutb Shahi Dynasty Map, *Maps of India*, <https://www.mapsofindia.com/history/qutb-sahi-dynasty.html#>, (Erişim Tarihi: 25.10.2018).

RANA, Vikram, "The Bahmanis: Polity, Society, Economy and Culture", *History Discussion*, www.historydiscussion.net/history-of-india/the-bahmanis-polity-society-economy-and-culture/2028, (Erişim Tarihi: 10.08.2018).

RIZVI, Syed Ali Abbas, "Population of Shia Ithna Ashri Community in India; case study of Lucknow", *IOSR Journal of Humanities And Social Science*, 22(9), Eylül 2017.

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

SHARMA, Betwa, "The Leader of the Shia Muslims Praises BJP, Protests the 'Secular Alliance' And Prefers BSP", *Huffington Post*, https://www.huffingtonpost.in/2017/02/15/the-leader-of-the-shia-muslims-praises-bjp-protests-the-secula_a_21714468/, (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

SIKAND, Yoginder, "Interview with Maulana Kalbe Sadiq which is a Shia scholar", *Twocircles.net*, twocircles.net/2007aug08/interview_maulana_kalbe_sadiq_shia_scholar.html#.V9U9gPB97IU, (Erişim Tarihi: 17.04.2018).

SINGH, Gajendra, "Imperialism and Divide & Rule Policy", *Boloji.com*, www.boloji.com/index.cfm?md=Content&sd=Articles&ArticleID=7567, (Erişim Tarihi: 06.04.2018).

SUMAR, Afzal, "The Formation of the Ja'fari Shi'a Islamic School of Law from its Inception to the Occultation", *Al-islam.org*, <https://www.al-islam.org/articles/formation-jafari-shia-islamic-school-law-its-inception-occultation-afzal-sumar>, (Erişim Tarihi: 05.05.2018).

TAJALDINI, Jaleh, *Iranian Perceptions of India And Indian Shiism in the Eighteenth And Nineteenth Centuries*, Jawaharlal Nehru University, Centre for Historical Studies School of Social Sciences, New Delhi 2009, (Yayımlanmış Doktora Tezi), s. 183.

THOTTAM, Jyoti, "India's Historic Ruling on Gay Rights", 2 Temmuz 2009, *TIME*, content.time.com/time/world/article/0,8599,1908406,00.html?xid=rss-mostpopularemail, (Erişim Tarihi: 20.04.2018).

TORABI, Seyed Mohammad Hadi, "Nimatullahi Sufism and Deccan Bahman Sultanate", *Paripex Indian Journal of Research*, 4(6), Haziran 2015, s. 81-82. https://archive.org/details/mahernathan0_gmail_File, (Erişim Tarihi: 10.08.2018).

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

VACHHANI, Nirmal, “Why is Modi so popular with the Indian Shia community?”, *Quora*, <https://www.quora.com/Why-is-Modi-so-popular-with-the-Indian-Shia-community>, (Erişim Tarihi: 02.05.2018).

What is the Difference between Shia and Bohra People?, *Stack Exchange*, <https://islam.stackexchange.com/questions/8535/what-is-the-difference-between-shia-and-bohra-people>, (Erişim Tarihi: 05.05.2018).

“Why India”, *Al-i İman Vakfı*, www.alimaan.org/whyindia.html, (Erişim Tarihi: 06.04.2018).

ZISSIS, Carin, “India’s Muslim Population”, *Council on Foreign Relations*, www.cfr.org/background/indias-muslim-population, (Erişim Tarihi: 10.03.2020).

STRUCTURED ABSTRACT

Shiism had come to India about a few centuries after the death of Prophet. However, when it came, it did not spread very quickly and it took several centuries to develop and spread. Beginning with the arrival of the Shiites in city of Deccan, the adventure of India of Shiites continued through the Bahmani Sultanate, the Adil Shah Dynasty, the Kutb Shah Dynasty and the Nizam Shah Dynasty. Thus, Shiism increased its influence by spreading throughout India. Firstly, the Bahmani Sultanate began to reign in certain cities, and this sultanate have chosen Shi'ism after a while. Likewise, the Adil Shah Dynasty, the Qutb Shah Dynasty and the Nizam Shah Dynasty, which would follow Bahmanis, have chosen the Shia sect. So, Shiism developed and spread in India. However, due to the large population of India today, the population of Shiites seems to be relatively low compared to the population of the country.

Over a thousand years of Indian Shi'ism has always risen over the centuries and thus has led to the formation of a Shiite population that scattered throughout India. Currently, the population of Indian Shiites is said to be between 30 and 50 millions and it is not clear exactly. But even in this condition, India is the second or third state that has the largest Shiite population in the world. This is a very important opportunity for Iran. Because Iran is trying to penetrate the countries with Shiite population, especially through the Shi'ism, which it uses as a soft power element. Therefore, he can increase his power in countries that has large Shia population with this way.

When it has been looked at Iranian foreign policy, it can be seen that Iran is engaged in many cultural, religious and political activities in many countries through Shi'ism. In other words, Iran is trying to increase its power through its foreign policy that built on Shiite identity. This situation provides many opportunities to Iran in places where there are a large

HİNDİSTAN ŞİİLİĞİ VE İRAN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ŞİİLERİN YERİ

number of Shiites such as India, Pakistan and Lebanon.

For many years, Shiites have started to provide activities in India through some organizations, madrasahs, sects, sub-sects, foundations and various groups. The foundations and associations like The World Islamic Network, Ali Iman Foundation and sub-sects such as the Twelve Imam Shiites, the Shudi Bukhra Shiites, are some of them and they increase their influence day by day. Although they have been mistaken by the Indian governments in the past years and they have been subjected to different kinds of evils, this situation has improved somewhat in relation to relations with Iran. In fact, India has started to allow many organizations, associations, parties and their sub-organizations, channels and publications that belongs to Shiites in recent years. Therefore, this is an indication that India wants to have good relations with Iran.

India has an economic and political mutual interest with Iran, and in this case it is usual for India to want to have good relations with Iran. For this reason, India has started to be more careful and good to its Shiite citizens. Even now we can see the famous Shiites in the political parties in India and the leading roles in many films. In addition, Shia presence has begun to increase in many areas of social life in India. Iran sees it as an opportunity and he provides the support to the organizations and organizations that were mentioned above in various ways. Shortly, it can be said that Iran applies its foreign policy towards India on the basis of Shi'ism, a soft source of power. In this context, he wants to spread his influence by using Shiism in India as he does in other neighboring countries.

Iran and India benefit from each other in their own interests. Consequently, Iran uses Shiism and some economic ways, and on the contrary, India pleases to Iran by providing more opportunities for Shiites and can continue to work with Iran in economic mean. Iran's foreign policy

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

in the context of soft power that was built on Shiite identity has started to be successful in India. However, the continuation of this situation depends on the continuation of the relations between the two countries in this way.

■ Gökтуđ ÇALIŞKAN
Mehmet Seyfettin EROL